

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1930 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker, m. m., ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 28 februari 1930 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 196, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1:o) antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, dels att 19 § 2 mom. tredje stycket förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall upphöra att gälla, dels ock att 10 § 1 mom. samt i nedan angivna delar 12 § 2 mom. och 90 § 2 mom. samma förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

10 §.

1. Rusdrycker må till riket införas blott av partihandelsbolag, som i 12 § sägs, samt, efter tillstånd av kontrollstyrelsen, av bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker.

12 §.

2. Konungen antager efter därom gjord ansökan ett eller flera partihandelsbolag för viss tid, högst sex år. Ansökan — — — bolagsordningen.

Missbrukar — — — partihandelsbolag.

90 §.

2. Rusdrycker — — — avyttras. Bolag, till vilket rusdrycker sålunda hembjudits, vare skyldigt att till skäligt pris efter grunder, som av kontrollstyrelsen fastställas, inköpa den hembjudna varan. Är — — — förstöras.
Lag — — — förbrutna.
Med — — — tillhanda.

Denna förordning träder i kraft, såvitt angår 12 § 2 mom., den dag Konungen bestämmer och i övrigt den 1 januari 1931.

2:o) medgiva, att Kungl. Maj:t må för staten utfästa garanti för *dels* kapitalet av de preferensaktier i Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen intill belopp av 14,600,000 kronor, som komma att tecknas för pensionsförsäkringsfonden, *dels ock* utdelning å preferensaktierna i Spritcentralen i enlighet med i ovannämnda statsrådsprotokoll angivna grunder;

3:o) besluta, att fullmäktige i riksgäldskontoret skola i fall av behov tillhandahålla medel för såväl infriande av den enligt punkt 2:o) utfästa garantiförbindelse, avseende kapitalet av de preferensaktier, som komma att tecknas för pensionsförsäkringsfonden, som även inlösen helt eller delvis av stamaktiekapitalet i Spritcentralen.

Genom förenämnda proposition har Kungl. Maj:t tillika bragt till riksdagens kännedom förslag *dels* till avtal angående upplåtande åt Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen av rätt att idka partihandel med rusdrycker ävensom till ändringar i bolagsordningen för Spritcentralen, *dels ock* till avtal angående stamaktiekapitalet i Spritcentralen.

Nämnda avtalsförslag hava i det följande av utskottet återgivits och därvid betecknats såsom *Kungl. Maj:ts förslag*.

Till utskottets behandling hava jämväl överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1:o) de likalydande motionerna nr 313 i första kammaren av herr *Reuter-skiöld* och nr 504 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, i vilka motioner hemställts,

»att riksdagen måtte såsom villkor för bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 196 föreskriva, att i den årliga revisionen av Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen skola deltaga sex revisorer, valda tre av vardera kammaren på sätt kammaren bestämmer, med samma rätt och plikt som övriga revisorer enligt bolagsordningen»;

2:o) motionen nr 495 i andra kammaren av herr *Lithander*, däri hemställts,

»att, därest riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts proposition nr 196, detta bifall måtte avse allenast ett-årig oktroj, och

att riksdagen, vid godkännande av detta mitt yrkande, måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t om förslag till 1931 års riksdag, åsyftande sådana ändringar i gällande rusdrycksförsäljningsförordning, som innebära, i fråga om bestämmelserna rörande partihandeln, en återgång till de ursprungliga stadgandena i 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning»;

3:o) motionen nr 496 i andra kammaren av herr *Lithander*, däri hemstälts,

»att riksdagen ville besluta,

1) att i förslag till avtal angående upplåtande åt Aktiebolaget vin- och spritcentralen av rätt att idka partihandel med rusdrycker i § 17 följande tillägg göres efter: Spritcentralen förbinder sig att tillse:

a) att avlönade uppdrag med undantag av revisorsuppdrag inom Aktiebolaget vin- och spritcentralen icke tilldelas riksdagens ledamöter;

b) att förslag till ändringar i bolagsordningen för Aktiebolaget vin- och spritcentralen § 10, mom. 7 erhåller följande tillägg:

Därest ledamot av riksdagen utses till revisor inom Aktiebolaget vin- och spritcentralen, skall ersättning för den tid revisionen pågår utgå i likhet med vad som per dag utgår till statsrevisor;

2) att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t icke må tilldela ledamot av riksdagen annat avlönat uppdrag inom Aktiebolaget vin- och spritcentralen än revisorsuppdrag»;

4:o) motionen nr 497 i andra kammaren av herr *Lithander*, däri hemstälts,

»att riksdagen ville besluta,

a) att revision av Aktiebolaget vin- och spritcentralen skall utses enligt monopolkontrollutredningens förslag sid. 14 i Kungl. Maj:ts proposition nr 196;

b) att arvode till revisor inom Aktiebolaget vin- och spritcentralen skall för den tid revisionen pågår utgå i likhet med vad som utgår till statsrevisor»;

5:o) motionen nr 506 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Kalmar, däri hemstälts,

»att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 196 beträffande Aktiebolaget Vin- och spritcentralen måtte besluta:

att nuvarande ordning beträffande stamaktiekapitalet under avtalsperioden må äga bestånd;

att bestämmelserna så utformas, att, om så befinnes lämpligt, jourhavande revisorn må kunna förordnas till revisionens ordförande»; samt

6:o) motionen nr 508 i andra kammaren av herr *Ljunggren*, däri hemstälts,

»att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 196 och däri av departementschefen gjort uttalande ifråga om villkoren för upplåtande av rätt till partihandel med rusdrycker, måtte *besluta* till Kungl. Maj:t hemställa, att vid dylik upplåtelse måtte tagas i beaktande följande ändrade lydelse av nedan angivna paragrafer:

I. *dels i Förslag till avtal angående upplåtande åt Aktiebolaget vin- och spritcentralen av rätt att idka partihandel med rusdrycker:*

§ 4.

Det åligger Spritcentralen

att — — — försäljning av rusdrycker,

att — — — smak och vanor,

att vid försäljning av alkoholhaltiga drycker tillämpa sådana prissättningsgrunder, att bolaget med säkerhet beredes högst sådan inkomst av rörelsen, att bolaget må efter vederbörlig avskrivning och avsättning till fonder kunna lämna utdelning åt aktieägarna i enlighet med bestämmelserna i bolagsordningen,

samt att — — — effektiva sätt.

§ 9.

För åvägabringande av planmässigt samarbete mellan Spritcentralens olika verksamhetsgrenar skall finnas en beredning, direktörsrådet. Rådet består av ordföranden i Spritcentralens styrelse, tillika ordförande i rådet, en ledamot, som styrelsen inom sig utser, tillika vice ordförande i rådet, samt verkställande direktören i Spritcentralen, varförutom den avdelningschef, på vars handläggning ärendet ankommer, deltagar i rådets överläggningar, men icke i dess beslut.

Rådet skall — — — ifrågasatta åtgärder.

Vid rådets sammanträden — — — tillställas samtliga styrelseledamöter och revisorer.

Spritcentralen förbinder sig att bereda revisionens ordförande och jourhavande revisorn tillfälle att närvara vid alla sammanträden med styrelsen och direktörsrådet.

§ 10.

1. Spritcentralen åtager sig — — — samt till de av riksdagens kamrar utsedda revisorerna.

§ 12.

Spritcentralen må ej själv eller genom dotterföretag efter denna dag förvärva aktie eller annan delaktighet i företag, som självt eller genom dotterföretag tillverkar eller försäljer rusdrycker eller maldrycker, eller som självt eller genom dotterföretag idkar hotell- eller restaurantrörelse.

För förvärv av aktie eller annan delaktighet i annat företag fordras Kungl. Maj:ts medgivande.

§ 18.

Spritcentralen förbinder sig:

att så snart ske kan likvidera aktiebolaget J. D. Grönstedt & Co.,

att, så snart lämpligen kan ske, försälja sitt innehav av aktier i aktiebolaget Upsala Stadshotell,

samt att i sådan ordning, som låter sig förena dels med Spritcentralens ekonomiska intresse dels med synpunkter, som ifråga om agenturorganisationen finnas äga betydelse, vidtagna åtgärder, varigenom till formen fristående men till Spritcentralen ansluten agentverksamhet avvecklas.

II. dels i Förslag till ändringar i bolagsordningen för Aktiebolaget vin- och spritcentralen:

§ 6.

Aktierna — — — 23,500,000.

Preferensaktierna skola — — — utdelning.

Å stamaktierna må av vinsten årligen utdelas endast fem för hundra av aktiebeloppet.

— — —

§ 10.

2. Till ledamot eller suppleant i styrelsen må icke utses den, som äger eller har andel i företag, som självt eller genom dotterföretag tillverkar eller försäljer rusdrycker eller maltdrycker eller som självt — — — tjänsteman i företaget.

Vad sålunda är stadgat skall dock icke utgöra hinder för att ledamot eller suppleant i styrelse för dotterbolag till Spritcentralen utses till ledamot eller suppleant i Spritcentralens styrelse.

3. Kungl. Maj:t — — — för styrelseledamot.

— — —

6. Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll, varav avskrift omedelbart efter justeringen tillställs *samtliga revisorer*.

§ 12.

1. För granskning av styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper skall finnas en revision, *bestående av sju revisorer jämte lika många suppleanter*.

2. Till revisor eller suppleant — — — tjänsteman i företaget. (Andra stycket i punkt 2 utgår.)

3. Å ordinarie bolagsstämma utses — — — bolagsstämma.

Kungl. Maj:t äger — — — auktoriserad revisor.

Riksdagens kamrar äga årligen var för sig utse två revisorer och två suppleanter för tiden från den ordinarie bolagsstämman under löpande kalenderår till och med nästa ordinarie bolagsstämma.

— — —

6. Ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna, styrelsesuppleanterna och revisorerna samt de av riksdagens kamrar utsedda revisorerna bestämmas av Kungl. Maj:t.»

Vidare har under punkt III i sistberörda motion föreslagits, »att riksdagen måtte till Kungl. Maj:t hemställa, att vid *avtal angående stamaktiekapitalet i Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen* en anordning genomföres motsvarande den, som av Monopolkontrollutredningen förordats för preferensaktiekapitalet i Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet, d. v. s. att *stamaktiekapitalet övertages av vissa livförsäkringsbolag*».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Spritcentralens tillkomst.

I anslutning till pågående strävanden att från vin- och spirituoshandlingen avlägsna privatekonomiskt intresse uppdrog chefen för finansdepartementet i juli 1917 åt doktorn Ivan Bratt och direktören E. Wennerberg att träda i förhandling med Reymersholms Gamla Spritförädlingsaktiebolag rörande inköp av detta bolags affärsrörelse, i vad den avsåg sprithandlingen. De med Reymersholmsbolaget inledda förhandlingarna resulterade i ett den 10 augusti 1917 träffat preliminärt avtal, enligt vilket nämnda bolags hela spritförädlings- och sprithandelsrörelse överläts å ett tillämnat nytt bolag, för vilket stiftelseurkund den 17 september 1917 inlämnades för registrering. Vid konstituerande stämma i Stockholm den 17 oktober 1917 bildades bolaget under namn av *Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen*.

Spritcentralens aktiekapital bestämdes till en början till 11,225,000 kronor, därav 225,000 kronor i stamaktier och 11,000,000 kronor i preferensaktier. Stamaktiekapitalet ägdes av Aktiebolaget Stockholmssystemet, som på grund av stamaktiernas högre röstvärde hade bestämmande inflytande över Spritcentralen.

Till följd av den starkt ökade omfattningen av Spritcentralens rörelse verkställdes åren 1918 och 1919 ökning av aktiekapitalet, förstnämnda år till 15,000,000 kronor, varav 300,000 kronor i stam- och 14,700,000 kronor i preferensaktier, och det följande året till 20,000,000 kronor, varav 400,000 kronor i stam- och 19,600,000 kronor i preferensaktier.

Jämväl stamaktierna i det av Aktiebolaget Stockholmssystemet tidigare bildade Aktiebolaget J. D. Grönstedt & Co ägdes av Stockholmssystemet men överlätos under år 1917 till Spritcentralen, varigenom det Grönstedtska bolaget blev dotterbolag till Spritcentralen.

I syfte att befria Stockholmssystemet från innehavet av Spritcentralens stamaktier vidtogs år 1920 den ändring, att Stockholmssystemet överlät stamaktierna till ett konsortium på tio enskilda personer. Genom detta avtal och vissa ändringar i bolagsordningen bereddes statsverket inflytande på ledningen av Spritcentralen.

Under den följande tiden var frågan om partihandelsorganisationen vid olika tillfällen föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Riksdagen anhöll sålunda år 1921, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, på vad sätt det allmännas inflytande inom den dåvarande faktiska organisationen av partihandeln med rusdrycker bäst kunde ordnas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Efter verkställd sakkunnigutredning avläts till 1922 års riksdag förslag i ämnet, som dock förföll, då kamrarna stannade i olika beslut. Nytt förslag i frågan underställdes 1923 års riksdag, vilket förslag av riksdagen bifölls. Beslutet innebar i första hand vissa för den framtida organisationen av partihandeln grundläggande ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen, utfärdade genom en förordning den 8 juni 1923 (nr 153). Därtill anslöto sig *dels* ett avtal angående upplåtande åt Spritcentralen av rätt att idka partihandel med rusdrycker, *dels* ett nytt avtal angående stamaktierna i Spritcentralen, *dels* beslut om tillsättande av en jourhavande direktör hos bolaget, *dels ock* utfärdande av instruktioner för de utav Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna och revisorerna i bolaget samt för jourhavande direktören.

Efter de vidtagna ändringarna innehåller *rusdrycksförsäljningsförordningen* följande huvudbestämmelser i avseende å organisationen av partihandeln med rusdrycker.

Partihandel inom riket med rusdrycker må i regel bedrivas allenast av för sådant ändamål bildat, i viss ordning antaget aktiebolag (partihandelsbolag). Konungen antager efter därom gjord ansökan ett eller flera partihandelsbolag för viss tid, högst fem år. Ansökan skall före ingången av året näst före det, då försäljningen är avsedd att taga sin början, skriftligen göras hos Konungen.

Partihandelsbolag må icke avse att bereda delägarna vinning utöver skälig ränta å de av delägarna tillskjutna kontanta medel.

Av den vinst, som å partihandelsbolags rörelse årligen uppstår, må bolaget enligt Konungens medgivande använda viss del till avskrivningar och avsättning till fonder. Vad därefter och sedan utdelning till bolagets delägare ägt rum kan återstå av vinsten skall bolaget efter varje kalenderårs slut inom påföljande juni månads utgång insätta å statsverkets giroräkning i riksbanken. Partihandelsbolag må ej antagas, där ej genom bestämmelse i bolagsordningen eller på annat sätt, som finnes betryggande, åt staten beretts övervägande inflytande å bolagets ledning; och skall bolaget därutöver vid verksamhetens bedrivande vara underkastat den särskilda kontroll från statens sida, som Konungen prövar nödig. Närmare bestämmelser i nu angivna hänseenden ävensom de ytterligare föreskrifter i avseende å partihandelsbolags verksamhet och drift, som finnes erforderliga, skola intagas i avtal, som upprättas i samband med bolagets antagande. Konungen äger i sådant avtal avgiva försäkran att ej för den tid, avtalet gäller, antaga annat partihandelsbolag.

Efter därom av Spritcentralen gjord ansökan beslöt Kungl. Maj:t den 26 oktober 1923 att för tiden från och med den 1 januari 1924 till och med den 31 december 1928 åt bolaget upplåta rätt att såsom partihandelsbolag inom riket bedriva handel med rusdrycker. Enligt

Kungl. Maj:ts bemyndigande undertecknade chefen för finansdepartementet, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, berörda den 26 oktober 1923 *dels* avtal med sagda bolag angående upplåtande åt bolaget av sådan partihandelsrätt, *dels ock* avtal med stamaktieägarna i samma bolag angående statsverkets rätt att när helst så påfordrades övertaga samtliga stamaktier i bolaget.

Sedermera hava mellan staten och Spritcentralen träffats avtal den 20 juni 1924 och den 16 oktober 1925, innefattande tillägg till 1923 års avtal.

År 1925 träffades avtal mellan statsverket och Aktiebolaget J. D. Grönstedt & Co angående upplåtande jämväl åt detta bolag av partihandelsrätt.

Såväl sistnämnda avtal som förut omförmälda avtal med Spritcentralen ägde giltighet till och med den 31 december 1928. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 september 1928 och den 26 september 1929 har giltighetstiden för oktrojerna förlängts till utgången av år 1930. I sammanhang därmed har förordnandet för den jourhavande direktören förnyats, att gälla till sistnämnda tidpunkt. Båda bolagen hava under år 1929 inkommit med ansökningar om rätt att från och med den 1 januari 1931 under fem år fortfarande få såsom partihandelsbolag inom riket bedriva handel med rusdrycker. Dessa framställningar hava ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Bolagsordningen för Spritcentralen är av följande huvudsakliga innehåll.

Spritcentralens aktiekapital skall utgöra lägst 8,000,000 kronor och högst 24,000,000 kronor. Aktierna, som lyda å 1,000 kronor, skola vara dels stamaktier, dels preferensaktier, vilka sistnämnda kunna utgivas till ett belopp av högst 23,500,000 kronor. Preferensaktierna medföra framför stamaktierna företrädesrätt till årlig ackumulativ utdelning av bolagets vinst intill 7 procent, men därutöver icke rätt till utdelning. Å stamaktierna får utdelas endast det belopp, som motsvarar genomsnittlig aktiebelåningsränta för räkenskapsåret enligt uträkning av riksbanken. Återstående vinst skall, efter det avsättningar till reservfond och pensionsfond blivit gjorda, i den mån den ej användes för inlösen av preferensaktier eller avsättes för sådant ändamål, inlevereras till statsverket. Då bolaget upplöses, skall innehavare av preferensaktie med förmånsrätt framför stamaktiernas ägare ur bolagets tillgångar erhålla ett belopp, som motsvarar aktiens nominella värde jämte nyss angivna utdelning i den mån, densamma ej guldits. Övriga tillgångar tillfalla stamaktiernas ägare. Stamaktierna skola städse motsvara lägst en femtiondedel av hela aktiekapitalet. Därest beslut framdeles skulle komma att fattas angående aktiekapitalets ökning, skola förutvarande aktieägare äga företrädesrätt till nyteckning. Om de nya aktierna skola helt och hållet eller delvis utgöras av stamaktier, hava förutvarande stamaktieägare ensamma företrädesrätt till de nya stamaktierna. Utelöpande preferensaktier kan bolaget inlösa enligt angivna grunder, dock att aktiekapitalet därigenom ej får nedsättas under minimikapitalet. Å bolagsstämmor röstar aktieägare för fulla anta-

let ägda aktier. Varje stamaktie medför femtio röster, varemot varje preferensaktie medför allenast en röst.

Spritcentralens styrelse skall bestå av åtta ledamöter med fyra suppleanter. Kungl. Maj:t utser fyra ledamöter i styrelsen, därav en såsom ordförande och en såsom vice ordförande, samt två suppleanter. Övriga styrelseledamöter och suppleanter utses å ordinarie bolagsstämma. Styrelsen är beslutför, när fyra av styrelsens medlemmar, däribland två av de av Kungl. Maj:t utsedda, finnas tillstädes. Om ett jämnt antal styrelseledamöter äro tillstädes och lika röstetal står mot lika, äger ordföranden utslagsröst. Styrelsen skall senast den 1 april till revisorerna överlämna förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkning och balansräkning för senaste räkenskapsåret.

För granskning av styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper skola årligen å ordinarie bolagsstämma utses två revisorer och två suppleanter för tiden intill dess å nästa ordinarie bolagsstämma nytt val ägt rum. Kungl. Maj:t äger för samma tid utse två revisorer och två suppleanter. Om revisionen innehåller bolagsordningen härutöver inga andra bestämmelser än att revisorerna böra hava avslutat sin granskning och avlämnat sin revisionsberättelse senast den 1 maj.

Huvudbestämmelserna i nämnda *avtal angående upplåtande åt Spritcentralen av rätt att idka partihandel med rusdrycker* äro av följande innehåll.

Kungl. Maj:t antager icke under avtalstiden till partihandelsbolag annat bolag än sådant, som i förhållande till Spritcentralen är att anse som dess dotterbolag.

Spritcentralen må icke själv eller genom dotterföretag idka — förutom partihandel med rusdrycker — annan verksamhet än sådan, som avser att tillverka, förädla eller på annat sätt bereda alkoholhaltiga drycker, eller som har samband med dylik rörelse. De bestående dotterbolagen få dock alltså fortsätta sin verksamhet, men Spritcentralen är skyldig att, så snart sådant av Kungl. Maj:t påfordras och utan avsevärdare förlust för Spritcentralen kan ske, avveckla sitt förhållande till dotterbolagen Aktiebolaget Nya Grand Hôtel, Porterbryggeriaktiebolaget D. Carnegie & Co samt Aktiebolaget Astra, Apotekarnas Kemiska Fabriker. Spritcentralen må ej utan Kungl. Maj:ts tillstånd förvärva aktier eller andelar i annat bolag eller ekonomisk förening.

I avseende å sättet för verksamhetens bedrivande åligger det Spritcentralen bland annat att vid försäljning av alkoholhaltiga drycker tillämpa sådana prissättningsgrunder, att den konsumerande allmänheten skyddas mot obehörig fördyring av varorna, på samma gång som åt bolaget beredes skälig inkomst av rörelsen. För vinnande av största möjliga besparing av omkostnader skall Spritcentralen å alla områden av sin verksamhet handhåva rörelsen och anordna driften på det mest rationella och effektiva sätt.

Kungl. Maj:t äger utse en person att vara jourhavande direktör hos Spritcentralen för kontroll och tillsyn över Spritcentralens samt dess dotterbolags rörelse och förvaltning.

För ävägbringande av planmässigt samarbete mellan Spritcentralens olika verksamhetsgrenar samt mellan Spritcentralen och dess dotterbolag skall finnas ett direktörsråd. Spritcentralens styrelse skall utse minst en bland de av Kungl. Maj:t tillsatta styrelseledamöterna att vara leda-

mot i rådet. Jourhavande direktören är självskreven medlem av direktörsrådet.

Spritcentralen skall till de av Kungl. Maj:t utsedda revisorernas disposition ställa erforderliga penningmedel att av dem användas för anordnande av sifferrevision och övrig kontroll, som de pröva nödig.

Avtalet innehåller vidare bestämmelser rörande Spritcentralens rätt till avskrivningar samt avsättning till fonder. Därjämte upptagas föreskrifter angående de ekonomiska förhållandena mellan Spritcentralen och dotterbolag och angående säkerställande av statens inflytande över dotterbolagens rörelse m. m. Tvist mellan staten och bolaget rörande rätta tolkningen av avtalet skall avgöras enligt gällande lag om skiljemän.

Ovan omnämnda *avtal mellan statsverket och stamaktieägarna i Spritcentralen* är av följande huvudsakliga innehåll.

Stamaktieägarna äro skyldiga att, när helst Kungl. Maj:t så påfordrar, inlösa samtliga ifrågavarande stamaktier med löpande och efterföljande års kuponger enligt parikurs med tillägg av sju procent ränta från och med den 1 januari det år, inlösen sker, dock under förbehåll att statsverket åtager sig att av preferensaktieägare i Spritcentralen, vilka inom tre månader efter dagen för stamaktiernas inlösen sådant påkalla, lösa dem tillhöriga preferensaktier med belopp, som innehavare av dylika aktier i händelse av Spritcentralens upplösning äga ur bolagets tillgångar utbekomma.

Stamaktieägarna äga icke överlåta aktierna till annan än statsverket eller den Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen för Spritcentralen godkänner såsom innehavare av aktierna. Vid överlåtelse av aktie till annan än statsverket skall stamaktieägare tillförbinda ny innehavare att underkasta sig de förpliktelser, detta avtal innehåller.

Vid stamaktieägarers död eller konkurs övergå av honom innehavda aktier omedelbart å statsverket, och åligger det statsverket att inom trettio dagar efter anfordran erlägga betalning för aktierna med tillhörande kuponger enligt samma grunder, som avtalet stadgar för stamaktiernas inlösen av statsverket. Dock skall köpet gå åter, därest inom sextio dagar efter dödsfallet eller konkursens början hos Kungl. Maj:t anmäles köpare till aktierna, vilken efter förslag av styrelsen för Spritcentralen av Kungl. Maj:t godkännes såsom innehavare av desamma.

Vid bolagsstämma skall talan för samtliga stamaktierna föras av en enda, av stamaktieägarna därtill utsedd person. Kunna stamaktieägarna icke enas om valet av sådan person, eller vägrar någon av dem att deltaga i valet, anses den vald, om vilken de flesta förena sig. Vid lika röstetal avgör lotten.

Till säkerhet för statsverkets rättigheter enligt avtalet skola stamaktieägarna pantsätta ifrågavarande aktier, och statsverket äger rätt att, om stamaktieägarna brista i fullgörandet av åtagna förpliktelser enligt avtalet, utan iakttagande av i lag stadgade föreskrifter, på sätt statsverket finner lämpligt realisera panten samt därur göra sig betalt för sina ersättningsanspråk. Stamaktiernas belåning må ske endast i riksbanken eller — utan att aktierna uttagas från riksbanken — annan oktrojerad bank. Belåningsgränsen är i avtalet närmare bestämd. Pantsättning vid belåning får ske allenast på villkor, att panten ej må realiseras utan att

Kungl. Maj:t på förhand underrättats och erhållit tillfälle att bevaka sin rätt.

Det år 1924 slutna tilläggskontraktet stadgar vissa skyldigheter för Spritcentralen i avseende å bedrivandet av försäljningen av rusdrycker till detaljhandelsbolagen och innehåller härutinnan följande.

Meningsskiljaktigheter mellan Spritcentralen och detaljhandelsbolag i angelägenheter rörande detaljhandelsbolags inköp av rusdrycker skola hänskjutas till avgörande av den i 19 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen omförmälda pris- och inköpsnämnden. Spritcentralen skall delgiva kontrollstyrelsen samt pris- och inköpsnämnden företagna sänkningar i de av nämnden godkända försäljningspriserna å rusdrycker, till kontrollstyrelsen avlämna fullständig statistik över detaljhandelsbolags inköp av rusdrycker m. m. Spritcentralen skall senast den femtonde dagen i varje månad å statsverkets giroräkning i riksbanken för statskontorets räkning insätta de omsättningsskattebelopp, som enligt vid varje tid gällande skattesatser belöpa å de rusdrycker, vilka Spritcentralen under nästföregående månad försålt. Skattebeloppen uträknas med ledning av bolagets böcker, och samtidigt med varje inleverering till statskontoret skall avlämnas på nämnda böcker grundad uträkning av skattebeloppen, vilken skall vara å bolagets vägnar av verkställande direktören avgiven samt till riktigheten styrkt av den utav Kungl. Maj:t utsedde jourhavande direktören och en av de utav Kungl. Maj:t utsedda revisorerna i bolaget. Avskrift av bevis om insättningen jämte uträkning av skattebeloppen, åtföljd av uppgift å det sammanlagda beloppet av varje detaljhandelsbolags inköp under ifrågavarande månad av rusdrycker, för vilka omsättningsskatt erlägges, skall omedelbart tillställas kontrollstyrelsen. Spritcentralen skall tillse, att bolag, som i förhållande till Spritcentralen är att anse som dotterbolag, i tillämpliga delar ställer sig till efterrättelse vad sålunda bestämts med avseende å Spritcentralen.

Tilläggskontraktet av år 1925 — vilket föranleddes därav, att partihandelsrätt upplåtits jämväl åt Aktiebolaget J. D. Grönstedt & Co — innehåller allenast ett åtagande av Spritcentralen att, så länge Grönstedtska bolaget utövar partihandelsrätt, icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd vidtaga eller biträda åtgärd, varigenom Spritcentralens inflytande över Grönstedtska bolagets rörelse och verksamhet förminskas.

Den 20 juni 1924 blevo *instruktioner* av Kungl. Maj:t utfärdade *dels* för de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna i styrelsen för Spritcentralen, *dels* för de av Kungl. Maj:t utsedda revisorerna för granskning av Spritcentralens styrelses förvaltning och bolagets räkenskaper, *dels ock* för den av Kungl. Maj:t utsedde jourhavande direktören i Spritcentralen.

Enligt instruktionen för *de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna* skola dessa ledamöter vid fullgörandet av sitt uppdrag — med särskilt aktgivande på att statens och det allmännas intressen av bolaget behörigen tillvaratagas — i möjligaste mån verka för en ur olika synpunkter rationell skötsel av bolagets angelägenheter och för dylikt ändamål göra sig noggrant underrättade om bolagets förhållanden samt med uppmärk-

samhet följa bolagets verksamhet. I avseende å Spritcentralens förvaltning och skötsel åligger det dessa styrelseledamöter att särskilt tillse, att Spritcentralen i allo ställer sig till efterrättelse gällande bestämmelser på rusdryckslagstiftningens område, avtalen mellan Kungl. Maj:t och Spritcentralen samt föreskrifterna i den för Spritcentralen gällande ordningen, i synnerhet i vad de åsyfta att tillgodose statliga och allmänna intressen. De skola vidare tillse, att fullständig och kontinuerlig sifferrevision anordnas beträffande räkenskaperna samt att tillgångarna upptagas till skäliga värden vid bokslutets uppgörande. Ledamot, som finner sig icke kunna biträda beslut, som fattas vid styrelsesammanträde, bör låta till protokollet anteckna sin avvikande mening. Fattar Spritcentralen eller dess styrelse beslut, som står i strid mot de intressen, vilka det tillkommer dessa styrelseledamöter att bevaka, eller förekommer eljest i Spritcentralens förvaltning något, som kan anses påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, har ledamot att ofördröjligen göra anmälan därom hos chefen för finansdepartementet. Varje Spritcentralen tillhörig fabrik eller annan anläggning bör årligen besökas av någon av dessa styrelseledamöter, som har att personligen skaffa sig noggrann kännedom om förhållandena vid fabriken eller anläggningen. Det åligger dem att över dotterbolagens rörelse och förvaltning öva den tillsyn, som påfordras av bestämmelserna i avtal mellan Kungl. Maj:t och Spritcentralen angående upplåtande åt bolaget av rätt att idka partihandel med rusdrycker, m. m. Vad i instruktionen stadgas skall i tillämpliga delar gälla i fråga om uppdrag, som dessa ledamöter erhålla att vara ledamöter jämväl i styrelsen för Spritcentralens dotterbolag.

De av Kungl. Maj:t utsedda revisorerna hava, enligt den för dem utfärdade instruktionen, att göra sig noggrant underrättade om bolagets förhållanden samt att med uppmärksamhet följa bolagets verksamhet. De skola i tur och ordning, efter den fördelning, varom de sinsemellan överenskomma, gemensamt med den utav Kungl. Maj:t utsedde jourhavande direktören till riktigheten bestyrka de uträkningar, som skola ligga till grund för bolagets inlevereringar av skatt till staten. Om sådan revisor finner sig i något hänseende icke kunna instämma i vad i revisionsberättelsen yttrats eller hemställts, bör han tillkännagiva sin särskilda mening genom berättelsen vidfogad skrift. Inom en månad efter revisionens avslutande skola dessa revisorer till chefen för finansdepartementet ingiva berättelse om revisionen och därvid särskilt anmäla, huruvida enligt deras åsikt bolagets förbindelser mot staten blivit vederbörligen uppfyllda ävensom huruvida genom någon förvaltningsåtgärd eller något beslut statens eller det allmännas intressen trätts för nära. Om någon av dem under löpande förvaltningsår eljest finner anledning till anmärkning förekomma eller åtgärd från statens sida vara erforderlig, skall han ofördröjligen göra anmälan hos chefen för finansdepartementet.

Jämlikt den för *jourhavande direktören* utfärdade instruktionen åligger det honom att — med särskilt aktgivande på att statens och det allmännas intressen behörigen tillvaratagas av Spritcentralen och dess dotterbolag — i möjligaste mån verka för en ur olika synpunkter rationell skötsel av bolagens angelägenheter. För dylikt ändamål skall han göra sig noggrant underrättad om bolagens förhållanden samt med uppmärksamhet följa deras verksamhet. Jourhavande direktören åligger särskilt att tillse, att Spritcentralen och dess dotterbolag i allo ställa sig till efterrättelse

gällande bestämmelser på rusdryckslagstiftningens område, avtalen mellan Kungl. Maj:t och bolagen samt föreskrifterna i respektive bolagsordningar, i synnerhet i vad de åsyfta att tillgodose statliga och allmänna intressen. Han har vidare att tillse, att kalkylerna rörande vederbörande bolags fabrikat och varornas försäljningspris äro riktigt uppgjorda samt att erforderlig statistik över rusdrycksförsäljningen avlämnas. Det ankommer ock på jourhavande direktören att kontrollera uppbörd av omsättningsskatt å spritdrycker samt att tillse, att bolagens tillgångar upptagas till skäligen värden vid bokslutens uppgörande. Han skall i regel viss tid varje dag vara tillstädes å huvudkontoret. Han bör vidare genom besök å bolagen tillhöriga fabriker eller andra anläggningar skaffa sig noggrann kännedom om förhållandena vid desamma. Om jourhavande direktören under utövningen av sin befattning finner någon vidtagen eller tillämnad åtgärd sådant föranleda, bör han hos ordföranden i vederbörande bolags styrelse påkalla utlysande av sammanträde med styrelsen. Anser han sig icke kunna biträda beslut, som fattas vid styrelsesammanträde, eller uttalande, som göres vid sammanträde med direktörsrådet, bör han låta till protokollet anteckna sin avvikande mening. Det åligger honom därjämte att göra anmälan hos chefen för finansdepartementet, om bolag eller styrelse fattar beslut, som står i strid mot de intressen, vilka det tillkommer honom att bevaka, eller om det eljest förekommer något i bolagens förvaltning, som kan anses påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet.

Enligt 1923 års avtal skall Spritcentralen bereda jourhavande direktören tillfälle att närvara vid alla styrelsesammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet. Han äger att hos styrelsens ordförande påkalla sammanträde med styrelsen, när han finner sådant nödigt. Han har rätt att taga del av bolagets alla böcker, räkenskaper och andra handlingar samt inspektera bolagets förråd och tillhörigheter. Motsvarande befogenheter tillkomma honom beträffande Spritcentralens dotterbolag.

Enligt samma avtal är jourhavande direktören självskriven medlem i direktörsrådet. Därest han finner något av rådet gjort uttalande ej överensstämma med de intressen, vilka det tillkommer honom bevaka, och anser frågan vara av sådan vikt, att den bör underställas vederbörande styrelses prövning, får åtgärd i enlighet med rådets uttalande icke vidtagas utan styrelsens medgivande.

De för Spritcentralen och det Grönstedtska bolaget gällande bolagsordningarna samt de mellan staten och bolagen slutna avtalen liksom ock nyssnämnda av Kungl. Maj:t utfärdade instruktioner äro avtryckta såsom bilagor till det vid förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet.

I skrivelse den 23 maj 1922, nr 166, hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t ville rörande statsrevisionens verksamhet och förutsättningarna för densamma låta verkställa utredning i vissa angivna avseenden ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Med denna hemställan åsyftades bland annat frågan om revision av vissa monopolistiska företag av statsfinansiell betydelse, särskilt

*Utredning i
fråga om
Spritcen-
tralen.*

Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen och Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet.

Frågan om igångsättande av en utredning i sagda ämne upptogs i statsråd den 12 november 1926 av chefen för finansdepartementet, som därvid erhöll bemyndigande att tillkalla särskilda utredningsmän för att biträda vid utredning av frågan om lämpligt anordnande av den statliga kontrollen av nämnda båda bolags verksamhet ävensom i samband därmed stående spörsmål.

De jämlikt detta bemyndigande tillkallade utredningsmännen, vilka antogo benämningen monopolkontrollutredningen, avlämnade med ett den 14 januari 1928 dagtecknat betänkande till chefen för finansdepartementet den verkställda utredningen, i vad angick Spritcentralens verksamhet. Betänkandet ingår i serien Statens offentliga utredningar (1928:4).

Över utredningsmännens betänkande hava utlåtanden avgivits av kontrollstyrelsen den 26 oktober 1928 och av statskontoret den 6 november 1928. Vid förstnämnda utlåtande hava fogats yttranden av Spritcentralens styrelse den 29 juni 1928 och av pris- och inköpsnämnden den 24 maj 1928. Därjämte hava, efter remiss, riks försäkringsanstalten den 10 november 1928 och fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden den 9 november 1928 utlåtit sig i ärendet.¹

Den 12 januari 1929 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla en person att inom departementet biträda vid fortsatt behandling av frågan om anordnandet av den statliga kontrollen av Spritcentralens och Tobaksmonopolets verksamhet jämte därmed sammanhängande spörsmål.

I enlighet med detta bemyndigande tillkallades justitierådet A. Borgström.

Justitierådet Borgström har den 24 februari 1930 avgivit yttrande om organisationen av Spritcentralens fortsatta verksamhet.

Översikt över
de särskilda
förslagen.

I nära anslutning till den av chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen för utredningsmännens betänkande rörande Spritcentralen samt justitierådet Borgströms nyssnämnda yttrande må här lämnas en översikt av innehållet i samma betänkande och yttrande ävensom angående departementschefens ställningstagande till de särskilda frågorna.

Partihandels-
företagets
organisation.

Utredningsmännen hava stannat vid den meningen, att aktiebolagsformen borde bibehållas för partihandels organisation. Övervägande praktiska skäl talade för att avtal om fortsatt upplåtande av partihandelsrätt för kommande avtalsperiod borde träffas med Spritcentralen, i sammanhang varmed vissa ändringar borde vidtagas i dess organisation, ägnade att avlägsna de olägenheter, som framträtt vid bolagets verksamhet. Därjämte hava utredningsmännen föreslagit, att parti-

¹ Utlåtandena äro bilagda det vid den föreliggande propositionen fogade statsrådsprotokollet.

handelsrätten för framtiden borde upplätas allenast åt Spritcentralen och att Grönstedtska bolaget följaktligen borde omedelbart träda i likvidation. I sistnämnda hänseende har en av utredningsmännen varit av skiljaktig mening och förklarar sig anse praktiska skäl tala mot förslaget om det Grönstedtska bolagets omedelbara likvidation, därvid han emellertid förutsatt, att till styrelse i detta bolag utsåges samtliga ledamöter i Spritcentralens styrelse och att jämväl revisorerna bleve gemensamma för båda bolagen.

Borgström har anslutit sig till utredningsmännens uppfattning om bibehållandet av aktiebolagsformen för partihandels organisation, och syntes honom under sådana förhållanden anledning icke förefinnas att vid upplåtande av partihandelsrätten frånga Spritcentralen. Däremot har *Borgström*, i likhet med reservanten bland utredningsmännen — till vilken mening även styrelsen för Spritcentralen givit sin anslutning — ansett, att de fördelar, man skulle vinna genom partihandelsrättens upplåtande åt allenast ett företag, icke uppvägs de nackdelar, som skulle följa av det Grönstedtska bolagets avveckling. Emellertid syntes det vara lämpligt att genom särskild bestämmelse i avtalet med Spritcentralen för framtiden säkerställa anordningen om gemensam styrelse och revision för de båda bolagen.

Enligt propositionen skulle upplåtelse meddelas ensamt åt Spritcentralen. *Departementschefen* har härutinnan till statsrådsprotokollet anfört, att han för sin del ansåge, att den utveckling, som Kungl. Maj:t med riksdagens anslutning givit åt partihandels ordnande, otvetydigt hänvisade på ett odelat organ. Överskådlighet, ordning och reda måste härigenom befrämjas. De praktiska olägenheter, som framhållits, borde kunna begränsas till en kort övergångstid.

I fråga om stamaktiekapitalet hava *utredningsmännen*, som ansett den nuvarande anordningen vara av provisorisk natur, föreslagit såsom en lämplig utväg att finna stamaktieägare, motsvarande de krav som enligt utredningsmännens förmenande borde uppställas, hänvändelse till livförsäkringsbolagen med anhållan att inträda i denna egenskap. De nya stamaktiernas rätt till utdelning skulle fastställas till fem procent, garanterad av staten. Statsverket skulle tillförsäkras rätt att, liksom för närvarande, när helst så påfordrades, till parikurs inlösa samtliga ifrågasvarande aktier, men, i motsats till vad nu vore fallet, jämväl det mindre antal därav, Kungl. Maj:t bestämde. I övrigt skulle gälla vissa angivna bestämmelser. Då utdelningen till nuvarande stamaktieägare, beräknad enligt bolagsordningen till genomsnittlig aktiebelåningsränta för räkenskapsåret, utgjort i medeltal 6.38 procent, skulle vinnas en minskning i förräntningskostnad å 5,320 kronor för år. En av utredningsmännen har förklarat sig vara av den uppfattningen, att den föreslagna anordningen icke erbjöde så stora fördelar, att en förändring av den nuvarande anordningen borde vidtagas.

Beträffande preferensaktiekapitalet hava utredningsmännen ifrågasatt åtgärder för begränsning av utdelningen å detsamma till fem procent. I sådant syfte har föreslagits, att till en början under förutsättning av statsmakternas medverkan preferensaktier inlöstes till belopp av 12 miljoner kronor, varefter nya 5 procent preferensaktier å samma belopp

Förändringar
i Spritcen-
tralen.

skulle utsläppas. På motsvarande sätt borde förfaras vid konvertering av återstående del av preferensaktiekapitalet, därvid för möjliggörande av sistnämnda konverteringsåtgärd föreslagits vissa ändringar i bolagsordningen.

I anslutning härtill må nämnas, att efter det monopolkontrollutredningen avgivit sitt betänkande 1929 års bolagsstämma med Spritcentralen fattat beslut om inlösen av preferensaktier till ett belopp av 5,000,000 kronor. Vidare hava stamaktieägarna beslutat att icke inom sin egen krets välja ledamöter av Spritcentralens styrelse, varav föranletts, att tre dåvarande stamaktieägare var för sig överlätit sina aktier å andra personer.

Borgström har i avseende å stamaktiekapitalet till en början yttrat, att ett av kontrollstyrelsen i dess yttrande över monopolkontrollutredningens betänkande väckt förslag, att stamaktiekapitalet skulle övertagas av statsverket — ett förslag som vid upprepade tillfällen avvisats av riksdagen — icke nu syntes böra föranleda någon åtgärd. Vid valet mellan nuvarande anordning i fråga om innehavet av stamaktiekapitalet och den av utredningsmännen föreslagna ansåge *Borgström* den förra äga ett bestämt företräde. Den stode också i god överensstämmelse med vad han föreslagit i fråga om innehavet av preferensaktiekapitalet i Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet.

I fråga om preferensaktiekapitalet har *Borgström* ansett, att det icke kunde vara erforderligt eller lämpligt att fastlåsa den jämväl från Spritcentralens sida såsom önskvärd betecknade konverteringen vid en viss form, om vilken man för övrigt ej visste, att den läte sig genomföras. *Borgström* har alltså förordat, att bestämmelser i förevarande hänseende icke upptoges i blivande avtal.

Departementschefen har beträffande stamaktiekapitalet upptagit motsvarande anordning, som föreslagits beträffande preferensaktiekapitalet i Tobaksmonopolet. Stamaktiekapitalet skulle alltså uppdelas å enskilda ägare, utsedda av Kungl. Maj:t med ledning av förslag, som handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö ävensom systembolagsför-
eningarnas förtroendenämnd borde beredas tillfälle avgiva.

Departementschefen har i anslutning härtill vidare anfört följande:

»Vid dylik anordning kan utdelningen å stamaktierna ej skäligen begränsas till fem procent, på sätt utredningsmännen föreslå, utan torde böra bestämmas till sex procent, vilken räntesats kan anses motsvara genomsnittlig belåningsränta.

Det avses att i särskilt avtal med stamaktieägarna tillförsäkra staten rätt att, när staten påfordrar, inlösa stamaktiekapitalet eller del därav. Ehuru anledning ej finnes till antagande, att tillämpning av denna för utomordentligt fall upptagna bestämmelse skall behöva ifrågakomma, synes dock böra påkallas ett beslut av riksdagen av innebörd, att nödiga medel hållas tillgängliga i händelse av avtalets tillämpning på denna punkt. Ett bemyndigande åt riksgäldskontoret i sådant avseende torde vara tillfyllest.

Uppenbart torde vara, att det rörelsekapital, som Spritcentralen nu disponerar i preferensaktiekapitalet, betingar för hög ränta. Genom tillfällig ökning av stamaktiekapitalet och därigenom möjliggjord inlösning av hela preferensaktiekapitalet torde en konvertering av räntan från sju till fem procent kunna genomföras sålunda, att efter det nuvarande preferensaktiekapitalets inlösning nya preferensaktier till erforderligt belopp utfärdas.

Efter samråd med fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden förutsätter jag medverkan från nämnda fond — som innehar ett betydande antal preferensaktier — till genomförande av denna transaktion. Fullmäktige vidhålla sitt i utlåtandet den 9 november 1928 framförda anspråk på statsgaranti för blivande kapitalinvestering i preferensaktier ävensom för utdelning. En dylik garanti torde med hänsyn till Spritcentralens blivande ställning till staten väsentligen kunna betraktas såsom en formell utfästelse.

Garantien för utdelning å preferensaktierna har upptagits i avtalet i form av motsvarande gottskrivning av omsättningsskattemedel. Ifråga om garantien för pensionsförsäkringsfondens blivande kapitaltillskott hemställer jag om utverkande av riksdagens medgivande till utfästelse från statens sida.

Vad utdelningen å stamaktierna beträffar synes mig däremot någon statsgaranti icke erforderlig, då denna till beloppet ringa utdelning torde tryggas genom blivande vinstregleringsfond.

Vad angår rättsförhållandet vid Spritcentralens avveckling förutsättes vid nu avsedd organisation, att, efter det aktieägarna erhållit gottgörelse till beloppet av kapital och ogulden utdelning, återstående behållning tillfaller statsverket. Uttrycklig bestämmelse härom synes böra införas i bolagsordningen och har fogats till dess § 6.»

I förut omförmälda motionerna II:506 och II:508 hava väckts förslag, berörande under nu förevarande punkt behandlade spørsmål.

Beträffande oktrojtiden hava utredningsmännen föreslagit sådan förändring av nu gällande bestämmelser, att densamma utsträcktes från fem till sex år, och har departementschefen anslutit sig till detta, även av Borgström biträdda förslag.

Oktrojtiden.

I motionen II:495 har framställts förslag rörande oktrojtidens längd.

I fråga om styrelsens sammansättning har ingen ändring föreslagits. *Utredningsmännen* hava föreslagit nya diskvalifikationsgrunder för ledamotskap i styrelsen. Till ledamot eller suppleant i styrelsen skulle icke få utses aktieägare i bolaget, den som ägde eller hade delaktighet i annat företag, som självt eller genom dotterföretag tillverkade eller försålde rusdrycker eller maltdrycker eller som självt eller genom dotterföretag idkade hotell- eller restaurantrörelse, ej heller den, som, ändock att han icke ägde eller hade delaktighet i företag som nämnts, vore ledamot

Styrelsen.

eller suppleant i styrelsen för sådant företag eller tjänsteman i företaget; dock att hinder icke skulle föreligga att till ledamot eller suppleant i Spritcentralens styrelse utse ledamot eller suppleant i styrelsen för dotterbolag. Enahanda diskvalifikationsgrunder skulle gälla för verkställande direktör, som icke vore ledamot av styrelsen. En av utredningsmännen har i avgiven reservation förklarat sig anse förbudet endast böra avse den, som ägde eller hade delaktighet i företag, vilket självt eller genom dotterföretag tillverkade rusdrycker, och den, som vore ledamot av eller suppleant i styrelsen för eller tjänsteman i företag, vilket tillverkade eller försålde rusdrycker. Bestämmelserna borde icke förhindra den, som vore anställd i Spritcentralen eller dess dotterföretag eller som vore ledamot av eller suppleant i styrelsen för visst dotterföretag, att utses till ledamot av eller suppleant i styrelsen för Spritcentralen. Innehav av aktier i Spritcentralen eller något dess dotterbolag borde ej heller utgöra hinder i detta hänseende.

Mandattiden för styrelseledamöter och suppleanter har föreslagits bestämd till två år, successivt utlöpande.

Verkställande direktör har föreslagits fortfarande skola utses av styrelsen. Instruktion för verkställande direktören har ansetts böra utfärdas, dock icke av innehåll att därigenom uteslötes ett bibehållande av så stor handlingsfrihet för honom att den dagliga förvaltningens affärsmässighet icke äventyrades.

I avseende å utredningsmännens förslag om nya diskvalifikationsgrunder för ledamotskap i styrelsen har *Borgström* anfört följande:

»Vad först beträffar det föreslagna förbudet för aktieägare i Spritcentralen, respektive dess dotterbolag, att innehava uppdrag i fråga må det väl vara riktigt, att stamaktieägare icke bör begagna sin rösträtt att förskaffa sig den ekonomiska fördel, ett styrelseledamotskap kan medföra. Enligt vad Spritcentralens styrelse meddelat hava stamaktieägarna också förklarat sig icke ämna inom sin egen krets välja ledamöter av styrelsen. Såsom skäl för förbudet hava utredningsmännen åberopat stadgandet i instruktionen för de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna i bolaget, att dessa icke få innehava aktier i bolaget, ävensom föreskriften i rusdrycksförsäljningsförordningen, att av kontrollstyrelsen, landsting, stadsfullmäktige eller kommunalstämma utsedd styrelseledamot i detaljhandelsbolag icke må vara delägare i bolaget. Vid utfärdandet av dessa bestämmelser har man emellertid, såsom Spritcentralens styrelse framhåller, utgått från att det allmännas representanter hade vissa offentliga intressen att bevaka, som kunde komma i strid med företagets. Bestämmelserna kunna således icke tagas till intäkt för en föreskrift, att de styrelseledamöter, som skola representera det enskilda aktieägareintresset, icke själva skulle få innehava någon aktie, och en dylik undantagsföreskrift skulle vara ägnad att skarpt framhålla Spritcentralens aktiebolagsform såsom utgörande allenast en konstruktion. För övrigt må erinras, att motsvarande undantagsbestämmelser icke förefinnas beträffande detaljhandelsbolag. Jag kan således icke ansluta mig till utredningsmännens förslag i denna del.

För det ifrågasatta förbudet i fråga om styrelseledamot eller suppleant i samt tjänsteman hos detaljhandelsbolag kunna väl anföras vissa beaktansvärda skäl, men å andra sidan är det uppenbarligen av stor vikt, att, såsom av kontrollstyrelsen och Spritcentralens styrelse med skärpa framhålls, de försäljningsorgan, som tillhandahålla Spritcentralens varor åt

allmänheten, få tillfälle att till Spritcentralen framföra sina på sakkunskap grundade synpunkter beträffande inköpsfrågorna. Därest nu jämväl pris- och inköpsnämndens verksamhet i enlighet med utredningsmännens förslag komme att upphöra, skulle detaljhandelsbolagens inflytande i fråga om partihandelns utövande fullständigt utplånas, något som icke synes mig lämpligt eller eftersträvansvärt. Jag kan således icke tillstyrka förslaget i denna del.

Utredningsmännen hava knappast förebragt något egentligt skäl för det föreslagna förbudet mot att till ledamot eller suppleant i Spritcentralens styrelse utse den, som har delaktighet i företaget, vilket självt eller genom dotterföretag tillverkar eller försäljer maltdrycker eller vilket självt eller genom dotterföretag idkar hotell- eller restaurantrörelse, eller den, som utan att vara delägare i maltdrycks-, hotell- eller restauranföretag är ledamot eller suppleant i styrelsen för sådant företag. Vid övervägande av dessa frågor har jag funnit de av reservanten och Spritcentralens styrelse framförda skälen mot de ifrågasatta bestämmelserna övertygande och kan därför icke tillstyrka desammas genomförande.»

Departementschefen har anfört, att i fråga om de diskvalifikationsgrunder för ledamotskap i bolagets styrelse, som utredningsmännen förordat, vissa jämkningar syntes vara motiverade. Innehav av aktie i bolaget syntes ej böra utesluta valbarhet å bolagsstämma till styrelse. Och med hänsyn särskilt till pris- och inköpsnämndens föreslagna avveckling syntes det böra beredas möjlighet för någon representant för systembolagen att insättas i styrelsen. Utredningsmännen hade förslagit, att delaktighet i företag inom maltdryckshanteringen skulle diskvalificera för ledamotskap i Spritcentralens styrelse. Då intresse-motsättning till sagda näring knappast kunde antagas, hade han emellertid, med beaktande av framkomna erinringar, funnit sig böra vidtaga ändring på denna punkt.

Förslag, berörande under nu förevarande punkt avsedda spörsmål, hava framställts i motionerna II: 496 och II: 508.

Utredningsmännen hava föreslagit indragning av befattningen såsom jourhavande direktör. De med uppdraget förenade åliggandena skulle därvid överflyttas å styrelsens ordförande och en föreslagen jourhavande revisor.

Jourhavande
direktören.

Detta förslag har tillstyrkts av *Borgström*, och har även *departementschefen* anslutit sig till förslaget.

I avseende å direktörsrådet hava *utredningsmännen* föreslagit en begränsning av antalet ledamöter i rådet, så att det komme att utgöras av styrelsens ordförande, som skulle vara rådets ordförande, ytterligare en av styrelsen utsedd styrelseledamot med uppdrag att vara rådets vice ordförande samt verkställande direktören. Avdelningschef, under vars handläggning respektive ärende hörde, skulle äga säte men ej röst i rådet med rätt att få sin mening antecknad.

Direktörs-
rådet.

I likhet med vad han yttrat beträffande det föreslagna direktörsrådet hos Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet, har *Borgström* anfört, att verkställande direktören borde vara den ledande mannen inom rådet och

att det icke ovillkorligen borde föreskrivas, att styrelsens ordförande skulle vara ledamot i rådet. Borgström har i enlighet härmed föreslagit, att rådet skulle bestå av verkställande direktören, eventuellt — därest Grönstedtska bolaget bibehölles — jämväl verkställande direktören i detta bolag, samt ytterligare två av styrelsen utsedda ledamöter, bland dessa minst en av de kungavalda ledamöterna i Spritcentralens styrelse, med uppdrag åt denne att mera ingående ägna sig åt rådets förhandlingar. Åt Spritcentralens styrelse syntes kunna fortfarande anförtros att utse ordförande och, om så ansåges erforderligt, jämväl vice ordförande i rådet. Därest styrelsen skulle finna lämpligt insätta sin ordförande i rådet, komme han själfvallet att väljas till rådets ordförande.

Departementschefen har anført, att han funne förändring av direktörsrådet böra vidtagas i enlighet med utredningsmännens förslag, dock med den jämkning att självskrivenheten för styrelsens ordförande bortföle. Direktörsrådet skulle sålunda bestå av, förutom verkställande direktören, två ledamöter, som styrelsen inom sig utsåge, med iakttagande att åtminstone en av dessa valdes bland de kungavalda styrelseledamöterna. Tillika hade styrelsen att utse ordförande och vice ordförande i rådet, vilket skulle sammanträda på kallelse av ordföranden eller verkställande direktören.

Förenämnda motion II: 508 innefattar förslag i nu berörda fråga.

Revisionen.

Utredningsmännen hava framlagt vittgående förslag till omläggning av revisionen i syfte att bereda ökat inflytande åt det allmänna och för revisionen möjliggöra utövändet av en fortlöpande och ingående granskning av förvaltningen. Revisionen skulle bestå av sju personer med motsvarande antal suppleanter, två utsedda av vardera av riksdagens kamrar, två förordnade av Kungl. Maj:t och en vald av bolagsstämman. Mandattiden skulle för de av riksdagens kamrar och å bolagsstämma utsedda revisorerna vara ett år och för de av Kungl. Maj:t utsedda två år. Av de av Kungl. Maj:t utsedda revisorerna skulle en av Kungl. Maj:t förordnas till revisionens ordförande och en till jourhavande revisor. Dessa båda revisorer skulle jämväl utses till revisorer hos dotterbolagen. Dem skulle beredas tillfälle att närvara vid alla sammanträden med Spritcentralens styrelse och direktörsråd samt med styrelserna för dotterbolagen. Åt dem skulle anförtros kontrollen över den av verkställande direktören avgivna uträkningen av Spritcentralens inleveringar till staten av omsättningsskatt. I övrigt skulle deras åligganden regleras i en av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion. Jourhavande revisorn skulle vara av handelskammare auktoriserad revisor. Revisorsuppdrag borde ej få lämnas den, som ägde eller hade delaktighet i företag, som självt eller genom dotterföretag tillverkade eller försålde rusdrycker eller malt-drycker eller som självt eller genom dotterföretag idkade hotell- eller restauräntrörelse. Detsamma borde gälla den, som väl icke ägde eller hade delaktighet i företag av nämnda slag men vore ledamot eller suppleant i styrelsen för sådant företag eller tjänsteman i företaget. Därjämte hava föreslagits bestämmelser om regelbundna protokollsförda sammanträden, om anställande genom revisorernas försorg av siffergranskare, för vilka revisorerna skulle utfärda instruktion, samt om rätt för utomstående att hänvända sig till revisorerna rörande förhållanden, som syntes påkalla uppmärk-

samhet. En av utredningsmännen har reserverat sig mot förslaget om vissa diskvalifikationsgrunder för revisorsuppdraget.

Under hänvisning till vad han anfört i fråga om revisionen hos Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet har *Borgström* hemställt, att förslaget om riksdagsvalda revisorer icke måtte föranleda någon åtgärd, att, därest så funnes lämpligt, i god tid före oktroyperiodens utgång anordnades en särskild undersökning av Spritcentralen och dess verksamhet, att Kungl. Maj:t skulle utse tre, eventuellt fyra revisorer jämte suppleanter och Spritcentralen utse endast en revisor jämte suppleant, att Kungl. Maj:t skulle utse en bland de kungavalda revisorerna att vara jourhavande revisor, att denne skulle vara av handelskammare auktoriserad revisor eller, på sätt Spritcentralens styrelse hemställt, av Kungl. Maj:t prövades äga motsvarande kvalifikationer, att jourhavande revisorn jämväl skulle fungera som revisionens ordförande, att åt honom skulle anförtros att jämte ytterligare en revisor, som revisorerna utsåge bland de kungavalda, kontrollera verkställande direktörens uträkningar av omsättningsskatten å spritdrycker, att instruktion för jourhavande revisorn utfärdades av Kungl. Maj:t, att revisorerna skulle utse siffergranskare och utfärda instruktion för dem, att största möjliga frihet lämnades revisorerna att ordna granskningsarbetet på sätt de funne lämpligast, samt att förslagen om rätt för de kungavalda revisorerna att närvara vid sammanträden med styrelser och råd och om rätt för utomstående att hos revisorerna göra anmälan om förmenta missförhållanden icke måtte vinna bifall.

I likhet med reservanten bland utredningsmännen och Spritcentralens styrelse har *Borgström* ansett de föreslagna diskvalifikationsgrunderna för mottagande av revisorsuppdrag ur sakliga synpunkter knappast tillräckligt motiverade, och de kunde tänkas lägga hinder i vägen för val av en eljest lämplig person till revisor.

Till sist har *Borgström* velat framhålla, att det under alla omständigheter icke syntes tillrådligt, att riksdagens kamrar valde vardera två revisorer. Ett revisorskollegium på sju personer förefölle onekligen vara en väl tungrodd apparat.

Departementschefen har beträffande revisionen åberopat vad han anfört i fråga om Tobaksmonopolet och föreslagit samma anordning för Spritcentralen. Det avses alltså, att Kungl. Maj:t skulle utse två ledamöter av revisionen, ordförande och jourhavande revisorn, samt bolagsstämman en ledamot, varförutom bankofullmäktige och riksgäldsfullmäktige skulle äga att var för sig tillsätta en revisor. Därest fullmäktige ej begagnade denna befogenhet, borde Kungl. Maj:t äga meddela erforderliga förordnanden, så att revisionen komme att bestå av fem ledamöter.

I fråga om diskvalifikationsbestämmelser har utredningsmännens förslag av departementschefen jämkats i huvudsaklig motsvarighet till de ändringar, som upptagits för styrelsen.

Departementschefen har i denna punkt vidare anfört, att han jämte det att han bibehållit utredningsmännens enligt hans mening välgrundade förslag om särskild av Kungl. Maj:t utsedd ordförande, förutsatte, att revisionen erhöles den fastare organisation, som utredningsmännen

avsett. Liksom för Tobaksmonopolet hade han med hänsyn till framställda erinringar emellertid ej upptagit bestämmelsen om rätt för ordföranden och jourhavande revisorn att närvara vid styrelsens och direktörsrådets sammanträden.

Beträffande i nu förevarande punkt avsedda spörsmål hava förslag framställts i motionerna I: 313, II: 496, II: 497, II: 504, II: 506 och II: 508.

Riktlinjer för
förvaltningen.

Under erinran att beträffande prispolitiken i nu gällande avtal finnes föreskrift, att bolaget vid försäljning av alkoholhaltiga drycker skulle tillämpa sådana prissättningsgrunder, att den konsumerande allmänheten skyddades mot obehörig fördyring av varorna på samma gång som åt bolaget bereddes skälig inkomst av rörelsen, hava *utredningsmännen* uttalat, att partihandeln med rusdrycker icke skulle åsyfta att bereda staten vinst. Den inkomst, staten ville hämta ur denna hantering, borde i huvudsak uttagas beskattningssvägen, i sammanhang varmed borde komma under övervägande ett höjande av omsättningsskatten å spritdrycker och beskattningens utsträckande att omfatta jämväl vin. I angivet syfte hava de föreslagit föreskrift av innebörd, att bolaget skulle söka fullfölja en prispolitik, som endast avsåge att hålla jämvikt mellan inkomster och utgifter samt därutöver efter vederbörliga avskrivningar och fondavsättningar lämnade utdelning åt aktieägarna. Härjämte hava utredningsmännen föreslagit inrättande av en vinstregleringsfond samt bestämmelse, att eventuellt uppkommande vinst borde upptagas först i den riksstat, som började löpa närmast efter rörelseårets utgång.

Under denna punkt har *Borgström* anført, att han för egen del anslöte sig till utredningsmännens ståndpunkt med vissa däri av Spritcentralens styrelse föreslagna jämkningar. Den väckta frågan om förändrade bestämmelser beträffande omsättningsskatten syntes honom vara väl värd att upptaga till närmare övervägande.

Departementschefen har uttalat, att han i princip funnit utredningsmännens nyssnämnda ståndpunkt motiverad. Emellertid ville han i detta sammanhang erinra om chefens för finansdepartementet i propositionen nr 119 till 1929 års riksdag gjorda uttalande, som av riksdagen lämnats utan erinran, innebärande att, sedan numera en viss stabilitet uppnåtts i partihandelsbolagens tillverkningskostnader och inköspriser, det syntes böra i möjligaste mån undvikas, att mera tillfälliga förhållanden komme att medföra förändringar i utförsäljningspriserna med därav följande växlingar i omsättningsskattens avkastning. Då därjämte praktiska hänsyn försvårade ett fullföljande av en anordning efter de av utredningsmännen antydda riktlinjerna samt särskilt i fråga om handeln med vin olägenheter måhända kunde uppstå vid ett utbyte av det nuvarande affärsmässiga systemet mot en mera expeditionell drift, hade han stannat vid bibehållande i det väsentliga av nu gällande direktiv för driften och i övrigt nuvarande bestämmelser i nyssberörda avseenden.

I förenämnda motion II: 508 har framställts förslag beträffande nu behandlade fråga.

Utredningsmännen hava föreslagit vissa jämkningar i gällande bestämmelser i fråga om avskrivningar. Vidare borde bolaget beredas tillfälle till ökad fondering. Det syntes därför böra medgivas, att till reservfonden årligen finge avsättas högst 1 miljon kronor, intill dess fonden uppginge till 15 miljoner kronor. För ytterligare avsättning till fonder skulle fordras Kungl. Maj:ts medgivande. Frågan om uppläggning av vinstregleringsfond hade förut berörts. I detta sammanhang hava utredningsmännen även upptagit en föreskrift om statsgaranti för 5 procent utdelning å stamaktiekapitalet.

Avskrivningar
och fonderingar.

Borgström har härutinnan anfört följande:

»Mot vad utredningsmännen föreslagit i fråga om avskrivningar och fondavsättningar har Spritcentralens styrelse icke haft annat att erinra, än att avsättning till reservfond — av utredningsmännen föreslagen till en miljon kronor om året till dess fonden uppgår till femton miljoner kronor — må ske intill ett belopp av tjugu miljoner kronor utan att bindas vid visst årligt belopp, samt att uttrycklig bestämmelse bör i blivande avtal intagas om rätt att göra avsättning till vinstregleringsfond.

Vad styrelsen i sistnämnda hänseende föreslagit synes böra iakttagas vid utformningen av blivande avtal.»

Med hänsyn till bolagets kapitalbehov har *Borgström* funnit det synnerligen önskvärt att redan i blivande avtal tillmötesgå styrelsens hemställan om höjande av reservfondens maximibelopp utöver vad utredningsmännen föreslagit och att icke fixera den årliga avsättningen till visst angivet belopp.

Departementschefen har anfört, att enär utredningsmännen vid avgivandet av sitt förslag utgått ifrån att sammanlagda beloppet av Spritcentralens i rörelsen investerade fonder skulle uppbringas till 35 miljoner kronor, men aktiekapitalet numera efter utlottning av preferensaktier utgjorde blott 15 miljoner kronor, han anslutit sig till vad *Borgström* föreslagit beträffande reservfondens storlek, varvid jämväl hänsyn tagits därtill, att Spritcentralens och Grönstedtska bolagets reservfonder redan år 1930 komme att uppgå till sammanlagt 12.5 miljoner kronor. I likhet med utredningsmännen ansåge han dock, att icke mer än en miljon kronor årligen borde få av tillgänglig vinst överföras till denna fond. Härförutom syntes Kungl. Maj:t böra medgiva avsättning till en vinstregleringsfond till skäligt belopp.

Utredningsmännen hava föreslagit borttagande av möjligheten för Spritcentralen att förvärva aktie eller annan delaktighet i företag, som självt eller genom dotterföretag tillverkar eller försäljer rusdrycker eller maltdrycker eller idkar hotell- eller restaurantrörelse. Till förvärv av aktie eller annan delaktighet i annat företag syntes liksom hittills böra fordras Kungl. Maj:ts medgivande.

Spritcentralens rätt att förvärva aktie eller annan delaktighet i annat företag.

I detta ämne innehåller *Borgströms* yttrande följande:

»Utredningsmännen föreslå borttagande av möjligheten för Spritcentralen att förvärva aktie eller annan delaktighet i företag, som självt eller

genom dotterföretag tillverkar eller försäljer rusdrycker eller maldrycker eller idkar hotell- eller restaurantrörelse. Till förvärv av aktie eller annan delaktighet i annat företag syntes liksom hittills böra fordras Kungl. Maj:ts medgivande.

Spritcentralens styrelse anser med hänsyn till den i upprättat avtalsförslag upptagna utfästelse av bolaget i fråga om föremålet för dess verksamhet det föreslagna absoluta förbudet för bolaget att förvärva aktie eller annan delaktighet i angivna företag överflödigt samt ifrågasätter av angivna grunder modifikation av nu gällande föreskrift om Kungl. Maj:ts tillstånd för förvärv av aktie eller annan delaktighet i företag, som faller inom bolagets i avtalet utstakade arbetsområde.

För min del anser jag den av styrelsen föreslagna modifikationen knappast böra vidtagas. De av styrelsen angivna praktiska olägenheterna synas mig icke vara av allt för stor betydelse. Vad styrelsen i övrigt anmärkt mot utredningsmännens förslag torde närmast vara av redaktionell art. I detta sammanhang får jag mot den av styrelsen föreslagna lydelsen av bestämmelsen i fråga anmärka, att det förefaller mindre lämpligt uttryckligen förutsätta, att bolaget förvärvar aktie i företag, som bedriver verksamhet av annan art än som angives i avtalet.»

Departementschefen har anfört, att, vad anginge utredningsmännens förslag till bestämmelse om förbud för Spritcentralen att själv eller genom dotterföretag förvärva aktie eller andel i annat företag, han funnit övervägande skäl tala för att hålla möjligheten till dispens öppen även i avseende å engagemang i företag, som tillverkade eller försälde rusdrycker eller maldrycker eller idkade hotell- eller restaurantrörelse. Nu gällande föreskrift i detta ämne syntes sålunda böra bibehållas i sak oförändrad.

Motionen II: 508 innefattar förslag, berörande nu omförmälda spörsmål.

Avveckling av
Spritcentralens
förhållande till
anslutna
företag.

Härutinnan hava *utredningsmännen* föreslagit, att Spritcentralen skulle förbinda sig att omedelbart likvidera Grönstedtska bolaget samt, så snart lämpligen kunde ske, avveckla sitt förhållande till Grand Hôtel och Carnegie jämte Aktiebolaget Uppsala stadshotell. Till Spritcentralen anslutna agenturbolag skulle avveckla sin rörelse ovidkommande aktieinnehav samt nedsätta sina aktiekapital i de fall, då detta vore onödigt stort.

I detta sammanhang må erinras om följande efter det monopolkontrollutredningens betänkande avgivits vidtagna åtgärder i avseende å till Spritcentralen anslutna företag.

Enligt i vederbörlig ordning fattade beslut har den ändring vidtagits beträffande Aktiebolaget J. D. Grönstedt & Co, att bolaget erhållit samma styrelse och revisorer som Spritcentralen, varjämte föreskrivits, att medlem i nämnda dotterbolags styrelse och revision icke skall äga åtnjuta arvode för dylikt uppdrag.

Vid 1929 års ordinarie bolagsstämmor med de agenturbolag, vilkas aktiekapital översteg 25,000 kronor, har beslutats om aktiekapitalets nedsättning till 25,000 kronor i varje bolag, därvid verkställande direktören i Spritcentralen bemyndigats att i de fall, där aktierna i dessa bolag inne-

hades av andra än Spritcentralen eller dess dotterbolag, träffa avtal om förvärv av dylika aktieposter för Spritcentralens räkning. Till Spritcentralen hava överförts agenturbolags innehav av aktier i Aktiebolaget J. D. Grönstedt & Co och Aktiebolaget Nya Grand Hôtel, varigenom agenturbolagens totala innehav av aktier i nämnda båda bolag avvecklats. Enligt beslut vid 1928 års ordinarie bolagsstämmor med Spritcentralens agenturbolag hava till styrelseledamöter i samtliga dessa bolag utsetts ordföranden och vice ordföranden i Spritcentralens styrelse, bådadera utsedda av Kungl. Maj:t, samt till styrelsesuppleant en likaledes av Kungl. Maj:t utsedd suppleant i nämnda styrelse. Till revisorer hava samtidigt valts en av de utav Kungl. Maj:t utsedda revisorerna i Spritcentralen samt dess jourhavande revisor.

Slutligen har Spritcentralen försålt sina aktieinnehav i Porterbryggeriaktiebolaget D. Carnegie & Co och i Aktiebolaget Nya Grand Hôtel.

Under erinran att, på sätt nyss nämnts, Spritcentralen sålt sina aktier i Porterbryggeriaktiebolaget D. Carnegie & Co och i Aktiebolaget Nya Grand Hôtel, har *Borgström* beträffande Spritcentralens förhållande till Aktiebolaget Uppsala stadshotell anfört, att detta bolag, såsom Spritcentralens styrelse utrett, knappast kunde betraktas som ett dotterföretag till Spritcentralen, och anledning att i blivande avtal intaga föreskrift om avveckling av Spritcentralens engagement i bolaget syntes honom så mycket mindre föreligga som Spritcentralens styrelse, enligt vad departementschefen upplyst till statsrådsprotokollet den 12 januari 1929, redan fattat beslut i sådan riktning.

Departementschefen har uttalat, att han vore ense med utredningsmännen däri, att Spritcentralen borde tillförbindas att, så snart lämpligen kunde ske, sälja sina aktier i Aktiebolaget Uppsala stadshotell.

Jämväl i denna punkt har framställts förslag i ovannämnda motionen II: 508.

Föreliggande förslag till ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen berör endast ett par detaljer, främst frågorna om pris- och inköpsnämndens avveckling samt om oktrotidens förlängning från fem till sex år.

*Utskottets
yttrande.*

Förslaget om indragning av pris- och inköpsnämnden samt överflyttning till kontrollstyrelsen av vissa ärenden, som för närvarande handläggas av denna nämnd, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Pris- och inköpsnämnden.

Herr Lithander har i motionen II: 495 hemställt, att partihandelsbolag måtte antagas allenast för ett år samt att riksdagen, därest sistnämnda yrkande godkändes, måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till ändrade bestämmelser rörande partihandeln

Oktrotiden.

med rusdrycker, innebärande en återgång till de ursprungliga stadgandena i 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning. Då den i propositionen föreslagna förlängningen av oktrojtiden innebär vissa fördelar samt, sedan det enskilda vinstintresset avkopplats från partihandeln med rusdrycker, en återgång till äldre förhållanden uppenbarligen icke bör äga rum, har utskottet, med biträdande av vad i propositionen föreslagits beträffande oktrojtiden, avstyrkt bifall till motionen II: 495.

Förenämnda såsom bilagor vid propositionen fogade förslag dels till avtal angående upplåtande åt Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen av rätt att idka partihandel med rusdrycker åren 1931—1936 ävensom till ändringar i den för bolaget gällande bolagsordningen, dels ock till avtal angående stamaktiekapitalet i nämnda bolag hava givit utskottet anledning till följande uttalanden.

Partihandels-
företagets
organisation.

I sitt denna dag avgivna betänkande nr 20 har utskottet vid behandling av frågan om upplåtande till Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet av rättighet att utöva statens tobaksmonopol givit uttryck åt den uppfattningen att, ehuru det icke kunde ifrågakomma att vid den föreslagna upplåtelsen frångå aktiebolagsformen, utskottet likväl funne spörsmålet rörande den lämpligaste formen för organisationen av statens verksamhet på nämnda område förtjänt av uppmärksamhet under den sexårsperiod, den föreslagna upplåtelsen avsåge. Vad utskottet sålunda anfört äger full tillämplighet jämväl beträffande partihandeln med rusdrycker.

På av föredragande departementschefen anförda skäl har utskottet anslutit sig till förslaget att upplåta rätten till partihandel ensamt åt Spritcentralen.

Förändringar i
Spritcentralen.

I motionen II: 508 har herr Ljunggren förordat, att stamaktiekapitalet i Spritcentralen övertages av vissa livförsäkringsbolag, medan herr Magnusson i Kalmar i motionen II: 506 yrkat, att nuvarande ordning beträffande stamaktiekapitalet måtte under avtalstiden bibehållas.

Med såväl den bestående som de nu föreslagna anordningarna i fråga om stamaktiekapitalet torde åsyftas att bereda möjlighet för enskilt initiativ och affärsduglighet att göra sig gällande vid förvaltningen av företaget. Uppenbarligen bör ett dylikt syfte kunna tillgodoses på ett bättre sätt genom att Kungl. Maj:t tillerkännes frihet i fråga om utseende av lämpliga aktieägare än genom att dessa skola väljas uteslutande bland livförsäkringsbolagen. I likhet med vad utskottet i nämnda betänkande nr 20 uttalat beträffande Tobaksmonopolet anser utskottet Kungl. Maj:t böra vara oförhindrad att utan särskilda direktiv rörande inhämtande av förslag utse aktieägare.

Enligt propositionen skulle stamaktierna komma att lämna 6 procent utdelning. Då en medelsplacering i dessa aktier måste anses fullt betryg-

gande i fråga om såväl kapital som avkastning, torde det säkerligen icke komma att möta hinder för aktiernas placering å lämpliga personer även med en något lägre utdelning. Utskottet har därför föreslagit en begränsning av utdelningen till 5 procent.

I motionen II:508 har herr Ljunggren i likhet med utredningsmännen föreslagit, att förutom i propositionen angivna hinder för ledamotskap i Spritcentralens styrelse skulle gälla delaktighet i företag inom maldryckshanteringen, innehav av aktie i bolaget samt uppdrag såsom ledamot eller suppleant i styrelse för detaljhandelsbolag med rusdrycker.

Styrelsen.

Såsom motiv för att aktieägare i bolaget icke skulle få utses till ledamot eller suppleant i styrelsen hava utredningsmännen åberopat, att enligt instruktionen för de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna dessa icke få innehava aktier i Spritcentralen samt att skäl syntes föreligga att i detta avseende likställa de å bolagsstämman valda med de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna. Framhållas bör dock, att sistnämnda ledamöter hava att företräda i viss mån andra intressen än de å bolagsstämman utsedda. Då enligt utskottets mening något egentligt skäl icke torde kunna anföras för att, i olikhet med vad som komme att gälla Tobaksmonopolet, innehav av aktie i Spritcentralen skulle utsluta valbarhet å bolagsstämma, har utskottet icke kunnat biträda detta förslag. Icke heller synes anledning föreligga att låta delaktighet i företag inom maldryckshanteringen utgöra diskvalifikationsgrund. Däremot har det synts utskottet påkallat, att Spritcentralens ledning frigöres från intressegemenskap med företag, som utöva detaljhandel med rusdrycker, vadan härav betingad ändring föreslagits i § 10 bolagsordningen.

Lika litet som i fråga om Tobaksmonopolet har utskottet kunnat biträda herr Lithanders förslag, att ledamöter av riksdagens kamrar icke skulle kunna tilldelas andra avlönade uppdrag inom Spritcentralen än revisorsuppdrag.

På de skäl, som anförts beträffande Tobaksmonopolet, har utskottet icke ansett suppleant i Spritcentralens styrelse behöva regelmässigt bevisa styrelsens sammanträden samt föreslagit, att bestämmelse rörande sättet för styrelsens kallande icke införes i bolagsordningen.

Angående direktörsrådets åligganden och sammansättning har utskottet för Spritcentralen föreslagit samma anordning som i fråga om Tobaksmonopolet. Direktörsrådets arbetsuppgift har sålunda i avtalet angivits vara att bereda vissa frågor, som skola avgöras av styrelsen, samt att behandla andra spörsmål av större betydelse för bolagets verksamhet. Å styrelsen skulle ankomma att lämna närmare bestämmelser rörande direktörsrådets arbetsuppgifter. Vidare har den möjligheten lämnats styrelsen öppen att utse en ledamot i direktörsrådet utom styrelsens egen krets. Härvid förutsättes, att styrelsen må vid behov utse ersättare för

Direktörs-
rådet.

ledamot av direktörsrådet. Utskottet har följaktligen icke anslutit sig till herr Ljunggrens yrkande, att styrelsens ordförande skall vara självskriven ledamot och ordförande i direktörsrådet.

Revisionen.

Jämväl beträffande revisionen ansluter sig utskottet till vad som föreslagits beträffande Tobaksmonopolet. Kungl. Maj:t skall alltså äga utse en revisor att vara jourhavande revisor, bolagsstämman en revisor samt de valmän, som enligt § 71 riksdagsordningen årligen skola utses av kamrarna för val av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, tre revisorer. Då det får anses självfallet att, därest riksdagen bifaller utskottets förslag, nämnda valmän även utan uttryckligt åläggande skola komma att utse revisorer, har den enligt § 12 bolagsordningen Kungl. Maj:t medgivna rätten att i visst fall meddela erforderliga förordnanden rörande revisorer ansetts obehöflig. Revisionen skall inom sig utse ordförande och vice ordförande samt sammanträda första gången på kallelse av chefen för finansdepartementet.

Utskottet har sålunda icke kunnat biträda vad i motionerna I:313, II:497, II:504 och II:508 hemställts beträffande riksdagens medverkan vid utseende av revisorer.

I fråga om diskvalifikationsbestämmelser har utskottet anslutit sig till propositionen. Uppdrag såsom ledamot eller suppleant i styrelse för detaljhandelsbolag bör följaktligen icke utgöra hinder för revisorsuppdrag och detta desto mindre som det synes kunna medföra vissa fördelar, att partihandelsbolagets förvaltning blir föremål för granskning av med systembolagens verksamhet förtrogen person.

De skäl, som anförts mot att vissa revisorer skulle berättigas närvara vid styrelsens och direktörsrådets sammanträden, har utskottet liksom beträffande Tobaksmonopolet funnit övertygande. Däremot har utskottet i likhet med herr Ljunggren ansett riktigt, att avskrift av de vid styrelsens och direktörsrådets sammanträden förda protokoll skall tillställas samtliga revisorer.

Arvoden.

Beträffande arvoden till revisorer har herr Lithander i motionerna II:496 och II:497 föreslagit, att ersättning skall utgå i form av dagarvode med samma belopp, som tillkommer statsrevisor. Då en dylik arvodesform med hänsyn till arbetets natur syntes mindre lämplig, har utskottet icke biträtt detta förslag.

I detta sammanhang har utskottet velat framhålla, att med hänsyn till den av utskottet föreslagna anordningen av revisionen till dennas ordförande torde böra utgå, utöver revisorsarvodet, ett jämförelsevis måttligt tilltaget tilläggsarvode.

Riktlinjer för förvaltningen.

Såsom i det föregående omförmäls hava utredningsmännen för sin del ansett, att partihandeln med rusdrycker icke skulle åsyfta att bereda

staten vinst samt att den inkomst staten ville hämta ur rusdryckshandlingen borde i huvudsak uttagas beskattningsvägen. Enligt utredningsmännens mening borde tagas under övervägande, huruvida icke för att undvika minskning i statsverkets inkomst från partihandeln med rusdrycker omsättningsskatten å spritdrycker borde höjas och beskattningen utsträckas att omfatta jämväl vin. I angivet syfte hava utredningsmännen föreslagit föreskrift av innebörd, att bolaget skulle fullfölja en prispolitik, som endast avsåge att hålla jämvikt mellan inkomster och utgifter samt därutöver efter vederbörliga avskrivningar och fondavsättningar lämna utdelning åt aktieägarna. Härjämte hava utredningsmännen föreslagit inrättande av en vinstregleringsfond samt bestämmelse att, därest utöver de belopp, som åtgå till avskrivning, fondering och utdelning, vinstöverskott uppkommer, detta borde upptagas såsom inkomst först för det budgetår, som började löpa närmast efter verksamhetsårets utgång.

I motionen II:508 har herr Ljunggren yrkat bifall till utredningsmännens förslag i fråga om inriktningen av bolagets vinstpolitik.

Ur principiell synpunkt har utskottet funnit den av utredningsmännen intagna ståndpunkten riktig. Såsom departementschefen framhållit torde emellertid vissa praktiska hänsyn försvåra ett fullföljande av en anordning efter de av utredningsmännen antydda riktlinjerna. Särskilt i fråga om handeln med viner, vilka i motsats till spritdrycker icke drabbas av omsättningsskatten, skulle sannolikt olägenheter kunna uppstå vid tillämpning av de utav utredningsmännen föreslagna direktiven. Härtill kommer, att hos bolaget fonderats avsevärda belopp, vilka till storleken överstiga aktiekapitalet. Det måste anses rimligt, att skäligen avkastning redovisas å dessa fonderade belopp, som hava karaktär av statsmedel.

Vad i propositionen föreslagits beträffande bolagets prispolitik torde icke förhindra, att bolagets ställning såsom monopolföretag utnyttjas för tillämpning av sådana prissättningsgrunder, att vid sidan av omsättningsskatten oberoende av riksdagens medverkan avsevärda belopp uttagas i form av vinst. Enligt utskottets mening bör en sådan möjlighet så långt sig göra låter förebyggas samt bolagets prispolitik förty inriktas på att för varje år bereda bolaget så stor vinst, att densamma efter avdrag för utdelning och eventuell avsättning till fonder så nära som möjligt avsluter sig till den i riksstaten beräknade.

Med hänsyn till omfattningen av bolagets rörelse torde det knappast bliva möjligt för bolaget att med iakttagande av det utav departementschefen uttalade önskemålet i fråga om förändret av en stabil prispolitik förskaffa sig just den vinst, som motsvarar den i riksstaten beräknade. För att bereda bolaget möjlighet att föra en mera obunden prispolitik samt för att säkerställa såväl inleveransen till statsverket av det sålunda beräknade beloppet som utdelningen till aktieägarna bör bolaget

disponera över en vinst- och prisregleringsfond, till vilken överskjutande vinstmedel skola överföras. Storleken av en dylik fond bör emellertid begränsas, och har utskottet därför föreslagit, att densamma må uppgå till högst 10 miljoner kronor.

I enlighet med utredningsmännens förslag och med biträdande av vad i motionen II: 508 i denna del påyrkats, har utskottet ansett, att möjlighet ej bör föreligga för Spritcentralen att förvärva aktie eller annan delaktighet i företag, som tillverkar eller försäljer rusdrycker eller malt-drycker eller idkar hotell- eller restaurantrörelse.

Vid behandlingen av den föreliggande propositionen ävensom av Kungl. Maj:ts proposition nr 195 angående utövändet av statens tobaksmonopol har utskottet inhämtat yttrande från fullmäktige i riksbanken *dels* huruvida icke det skulle för det allmänna innebära ekonomisk fördel, att de medel, som Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet och Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen finna sig böra för rörelsen hålla tillgängliga å bankräkning, i största möjliga utsträckning placerades å giroräkning i riksbanken utan räntegottgörelse, *dels ock* huruvida det skulle för statsverket medföra fördelar, därest bolagens inköp av utländska valutor förmedlades genom riksbanken. Fullmäktiges i anledning härav avgivna yttrande har i avtryck fogats såsom bilaga vid utskottets denna dag avgivna betänkande nr 20.

Vad utskottet beträffande detta spörsmål anfört i sitt betänkande rörande Tobaksmonopolet äger tillämplighet även i fråga om Spritcentralen. Utskottet har sålunda icke ansett det böra för närvarande meddelas bindande direktiv för Spritcentralen att för penningplaceringar och valutainköp använda riksbanken, utan torde det jämväl i fortsättningen böra ankomma på bolagets ledning att med iakttagande av affärsmässiga principer fatta beslut i sådana frågor. Därest det av utskottet vidrörda spörsmålet rörande den lämpligaste organisationsformen för utövändet av partihandeln med rusdrycker kommer att bliva föremål för utredning, synes lämpligen i samband härmed nu förevarande fråga böra undersökas.

En följd av partihandelns upplåtande ensamt till Spritcentralen bör bli, att Aktiebolaget J. D. Grönstedt & C:o avvecklas.

I motionen II: 508 har till § 18 i avtalet angående upplåtande av partihandel föreslagits ett tillägg, varigenom Spritcentralen skulle tillförbindas att vidtaga åtgärder för agenturbolagens avvecklande. Ehuru utskottet anser önskvärdt, att Spritcentralen företager en sådan avveckling i den mån detta låter sig förena med statens ekonomiska intressen samt med de synpunkter, som i fråga om agenturorganisationen finnas äga betydelse, har utskottet ansett det lämpligen böra ankomma på bolaget att träffa avgöranden i dessa frågor utan att uttrycklig föreskrift lämnas i avtalet.

Avveckling av
anslutna före-
tag.

Slutligen har utskottet föreslagit en ändring i § 14 mom. 1 första stycket i avtalet med Spritcentralen av huvudsakligen redaktionell natur.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

Hemställan.

I) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 196, samt med avslag å motionen II: 495,

a) antaga ovan införda förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker;

b) medgiva, att Kungl. Maj:t må för staten utfästa garanti för *dels* kapitalet av de preferensaktier i Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen intill belopp av 14,600,000 kronor, som komma att tecknas för pensionsförsäkringsfonden, *dels ock* utdelning å preferensaktierna i Spritcentralen i enlighet med i ovannämnda statsrådsprotokoll angivna grunder;

c) besluta, att fullmäktige i riksgäldskontoret skola i fall av behov tillhandahålla medel för såväl infriande av den enligt punkt b) utfästa garantiförbindelse, avseende kapitalet av de preferensaktier, som komma att tecknas för pensionsförsäkringsfonden, som även inlösen helt eller delvis av stamaktiekapitalet i Spritcentralen;

II) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

a) att Kungl. Maj:t ville å statens vägnar med Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen träffa avtal angående upplåtande av rätt att idka partihandel med rusdrycker i huvudsaklig överensstämmelse med nedan införda, såsom *utskottets förslag* betecknade

*Kungl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:*

Förslag

till

avtal angående upplåtande åt Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen av rätt att idka partihandel med rusdrycker.

§ 1.

Med föranledande av 12 § i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker, sådant detta författningsrum lyder enligt förordningen den 1930 (nr), upplåter Kungl. Maj:t å statens vägnar härmed för en tid av sex år från och med den 1 januari 1931 till och med den 31 december 1936 åt Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen (här nedan kallat Spritcentralen) rätt att såsom partihandelsbolag inom riket bedriva handel med rusdrycker med de rättigheter och skyldigheter, som därmed följa jämlikt lag och författning, samt på följande villkor i övrigt.

Kungl. Maj:t antager icke för tid, under vilken detta avtal är gällande, annat bolag till partihandelsbolag.

§ 2.

Spritcentralen utfäster sig att, så snart ske kan, genomföra de ändringar i Spritcentralens bolagsordning, som härvid fogad bilaga utvisar.

§ 3.

Spritcentralen må icke idka — förutom partihandel med rusdrycker — annan verksamhet än sådan, som avser att tillverka, förädla eller på annat sätt bereda alkoholhaltiga drycker eller att tillverka för rörelsen erforderliga förbrukningsartiklar.

Beträffande redan bestående dotterföretag till Spritcentralen gäller vad i §§ 17 och 18 stadgas.

§ 4.

Det åligger Spritcentralen

att under den tid, avtalet gäller, driva partihandel med rusdrycker, på sätt förutsättes i förordningen angående försäljning av rusdrycker,

att vid inköp, tillverkning och beredning av alkoholhaltiga drycker bedriva verksamheten på sådant sätt, att leverantörers och återförsäljares berättigade handelsintressen tillgodoses, att garanti vinnes för en fullt ärlig varubeteckning, och att behörig hänsyn toges till den konsumerande allmänhetens smak och vanor,

Kungl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:**

att vid försäljning av alkoholhaltiga drycker tillämpa sådana prissättningsgrunder, att den konsumerande allmänheten skyddas mot obehörig fördyring av varorna, på samma gång som åt bolaget beredes skälig inkomst av rörelsen,

samt att, för vinnande av största möjliga besparing av omkostnader, å alla områden av sin verksamhet handhava rörelsen och anordna driften på det mest rationella och effektiva sätt.

§ 5.

Spritcentralen förbinder sig:

att så bedriva försäljningen av rusdrycker till detaljhandelsbolagen, att dessa, i vad på Spritcentralen ankommer, kunna ställa sig till efter rättelse givna föreskrifter i avseende å detaljhandelsbolags inköp av, försäljningspris för samt alkoholstyrka hos sådana drycker; skolande meningsskiljaktigheter mellan Spritcentralen och detaljhandelsbolag i angelägenheter rörande detaljhandelsbolags inköp av rusdrycker hänskjutas till avgörande av kontrollstyrelsen,

att i god tid delgiva kontrollstyrelsen företagna ändringar i försäljningspriserna å rusdrycker, så ock i övrigt tillhandagå kontrollstyrelsen med uppgifter och yttranden, som äro erforderliga för fullgörandet av styrelsen åliggande tillsyn över detaljhandelsbolags inköp av rusdrycker, m. m.,

samt att före februari månads utgång varje år till kontrollstyrelsen avlämna fullständig statistik över detaljhandelsbolags inköp av rusdrycker under nästföregående år, upprättad i enlighet med av kontrollstyrelsen lämnade anvisningar.

§ 6.

Spritcentralen åligger att senast den femtonde dagen i varje månad å statsverkets giroräkning i riksbanken för statskontorets räkning insätta de omsättningsskattebelopp, som enligt vid varje tid gällande skattesatser belöpa å de rusdrycker, vilka Spritcentralen under nästföregående månad försålt.

Skattebeloppen uträknas med ledning av bolagets böcker, och skall samtidigt med varje inleverering till statskontoret avlämnas på nämnda böcker grundad uträkning av skattebeloppen, vilken skall vara å bolagets vägnar av verkställande direktören avgiven samt till riktigheten styrkt av *revisionens ordförande och jourhavande revisorn.*

Skattebeloppen uträknas med ledning av bolagets böcker, och skall samtidigt med varje inleverering till statskontoret avlämnas på nämnda böcker grundad uträkning av skattebeloppen, vilken skall vara å bolagets vägnar av verkställande direktören avgiven samt till riktigheten styrkt av *jourhavande revisorn.*

Kungl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:**

Avskrift av bevis om insättningen jämte uträkning av skattebeloppen, åtföljd av uppgift å det sammanlagda beloppet av varje detaljhandelsbolags inköp under ifrågavarande månad av rusdrycker, för vilka omsättningsskatt erlägges, skall omedelbart tillställas kontrollstyrelsen.

§ 7.

Spritcentralen åtager sig att, sedan kontrollstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts föreskrifter övertagit vissa av de arbetsuppgifter, som för närvarande åligga pris- och inköpsnämnden, gottgöra statsverket de kostnader, som efter Kungl. Maj:ts prövning må föränledas av styrelsens ifrågavarande verksamhet.

§ 8.

Spritcentralen förbinder sig att, så snart ske kan, genomföra inlösnings av nuvarande preferensaktier och desammas ersättande med preferensaktier till fem procent ränta.

Staten skall hava rätt att, därest den så påfordrar och erbjuder lika förmånliga villkor, som vid upplåning hos annan kunna erhållas, lämna Spritcentralen lån för inlösen av preferensaktier ävensom övrig kredit in till det belopp, av vilket Spritcentralen har mera stadigvarande behov.

§ 9.

§ 9.

För *åvägbringande av planmäsigt samarbete mellan Spritcentralens olika verksamhetsgrenar skall finnas en beredning, direktörsrådet. Rådet består av två ledamöter, som styrelsen inom sig utser, därav minst en bland de av Kungl. Maj:t förordnade ledamöterna, samt verkställande direktören i Spritcentralen. Därjämte deltager i rådets överläggningar, men icke i dess beslut den eller de avdelningschefer, på vilkas handläggning ärendet ankommer. Styrelsen utser ordförande och vice ordförande i rådet, vilket sammanträder på kallelse av ordföranden eller verkställande direktören.*

För beredande av frågor, som skola avgöras av styrelsen, ävensom för behandling av andra spörsmål av större betydelse för bolagets verksamhet skall finnas ett direktörsråd. Rådet består förutom av verkställande direktören av två personer, som styrelsen utser, därav minst en bland de av Kungl. Maj:t förordnade styrelseledamöterna. Därjämte deltager i rådets överläggningar, men icke i dess beslut den eller de avdelningschefer, på vilkas handläggning ärendet ankommer. Styrelsen utser ordförande och vice ordförande i rådet, vilket sammanträder på kallelse av ordföranden eller verkställande direktören.

Kungl. Maj:ts förslag:

Rådet skall dels söka åstadkomma nödig enhetlighet rörande inköp, prissättning, benämning och saluförande av viktigare varuslag, dels ock avhandla frågor rörande tjänstemäns och arbetarepersonals avlöningar och arbetsvillkor samt i övrigt alla spörsmål av större betydelse för bolagets handhavande av dess verksamhet. Åtgärd i strid mot något av rådet gjort uttalande må icke vidtagas av verkställande direktören eller annan, med mindre styrelsen godkänner den ifrågasatta åtgärden.

Vid rådets sammanträden skall föras protokoll, varav avskrift omedelbart efter justeringen tillställas samtliga styrelseledamöter ävensom revisionens ordförande och jourhavande revisorn.

§ 10.

1. Spritcentralen åtager sig att med belopp, som fastställas av Kungl. Maj:t, gälda ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna, styrelsesuppleanterna och revisorererna samt till de av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorererna.

2. Spritcentralen må ej för å bolagsstämma utsedd styrelseledamot och suppleant bestämma högre ersättning än av Kungl. Maj:t fastställt för av Kungl. Maj:t utsedd styrelseledamot och suppleant.

§ 11.

Spritcentralen skall till revisorerernas disposition ställa erforderliga penningmedel att av dem användas för anordnande av sifferrevision och övrig kontroll, som de pröva nödig.

Utskottets förslag:

I en av styrelsen utfärdad instruktion bestämmes närmare området för rådets verksamhet. Åtgärd i strid mot något av rådet gjort uttalande må icke vidtagas av verkställande direktören eller annan, med mindre styrelsen godkänner den ifrågasatta åtgärden.

Vid rådets sammanträden skall föras protokoll, varav avskrift omedelbart efter justeringen tillställas samtliga styrelseledamöter och revisorer.

§ 10.

1. Spritcentralen åtager sig att med belopp, som fastställas av Kungl. Maj:t, gälda ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna och styrelsesuppleanterna, till jourhavande revisorn samt till de av valmännen för val av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorererna.

Kungl. Maj:ts förslag:

§ 12.

Spritcentralen må ej själv eller genom dotterföretag efter denna dag utan *Kungl. Maj:ts medgivande förvärva aktie eller andel i annat företag.*

Utskottets förslag:

§ 12.

Spritcentralen må ej själv eller genom dotterföretag efter denna dag *förvärva aktie eller annan delaktighet i företag, som självt eller genom dotterföretag tillverkar eller försäljer rusdrycker eller maltdrycker eller som självt eller genom dotterföretag idkar hotell- eller restaurantrörelse.*

För förvärv av aktie eller annan delaktighet i annat företag fordras Kungl. Maj:ts medgivande.

§ 13.

Spritcentralen må ej efter denna dag sluta avtal, som innefattar åtagande för längre tid än den, för vilken partihandelsrätt upplåtits åt bolaget, utan så är att minst tre av de utav Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna i Spritcentralens styrelse biträda beslut därom; dock må utan hinder härav hyresavtal slutas till fardag, som infaller näst efter utgången av nämnda tid.

§ 14.

1. Spritcentralen må årligen avskrivna å byggnaders anskaffningsvärde högst fem procent och å inventariers anskaffningsvärde högst femton procent, med iakttagande av att, sedan anskaffningsvärdet till fullo avskrivits, avsättning till avskrivningsfond ej vidare må äga rum. För ytterligare avskrivningar, som ej enligt lag skola ske, fordras Kungl. Maj:ts medgivande.

Annan avsättning till fonder må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande äga rum i vidare mån än att till reservfond årligen må avsättas högst 1,000,000 kronor, intill dess fonden uppgår till 20,000,000 kronor.

§ 14.

1. Spritcentralen må årligen avskrivna å byggnaders anskaffningsvärde högst fem procent och å inventariers anskaffningsvärde högst femton procent. För ytterligare avskrivningar, som ej enligt lag skola ske, fordras Kungl. Maj:ts medgivande.

Bolaget äger verkställa avsättning till vinst- och prisregleringsfond, vilken fond ej må överstiga 10,000,000 kronor, samt till reservfond med högst 1,000,000 kronor årligen, intill dess fonden uppgår till 20,000,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Annan avsättning till fonder må ej äga rum utan Kungl. Maj:ts medgivande.

2. Skulle den till utdelning tillgängliga årsvinsten ej förslå till fem procent utdelning å bolagets preferensaktiekapital, skall staten vara förpliktad att av de enligt § 6 influtna skattemedel tillgodoföra bolaget så stort belopp, som erfordras, för att utdelning å preferensaktierna av fem procent må kunna ske.

§ 15.

Spritcentralen må ej efter denna dag ikläda sig ekonomiska förpliktelser för dotterföretag eller lämna dotterföretag försträckning.

§ 16.

Spritcentralen må, så länge dotterbolag är anslutet till Spritcentralen, icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd vidtaga eller biträda åtgärd, varigenom Spritcentralens inflytande över bolagets rörelse och verksamhet förminskas.

§ 17.

Spritcentralen förbinder sig att tillse:

att ändring i dotterbolags ordning icke vidtages utan Kungl. Maj:ts medgivande,

att minst två av ledamöterna i varje dotterbolags styrelse utses bland de av Kungl. Maj:t tillsatta ledamöterna i Spritcentralens styrelse,

att de av Kungl. Maj:t tillsatta revisorerna hos Spritcentralen jämväl utses till revisorer hos dotterbolagen,

att dotterbolag, för vinnande av största möjliga besparing av omkostnader, å alla områden av sin verksamhet handhaver rörelsen och anordnar driften på det mest rationella och effektiva sätt,

§ 17.

Spritcentralen förbinder sig att tillse:

att ändring i dotterbolags ordning icke vidtages utan Kungl. Maj:ts medgivande,

att minst två av ledamöterna i varje dotterbolags styrelse utses bland de av Kungl. Maj:t tillsatta ledamöterna i Spritcentralens styrelse,

att den av Kungl. Maj:t tillsatta revisorn hos Spritcentralen jämväl utses till revisor hos dotterbolagen,

att dotterbolag, för vinnande av största möjliga besparing av omkostnader, å alla områden av sin verksamhet handhaver rörelsen och anordnar driften på det mest rationella och effektiva sätt,

Kungl. Maj:ts förslag:

att dotterbolag icke utan särskilt medgivande från Spritcentralen ikläder sig förpliktelser, som kunna medföra avsevärda utgifter, eller verkställer mera betydande kapitalplaceringar,

att av dotterbolag ej verkställas avskrivningar i vidare mån än enligt de bestämmelser, som enligt § 14 mom. 1 gälla för Spritcentralen,

att av dotterbolag avsättning till fonder icke utan Kungl. Maj:ts medgivande verkställas i vidare mån än enligt lag skall ske,

samt att den vinst å dotterbolags rörelse, som kan återstå sedan avsättning till fonder blivit gjord, icke användes för annat ändamål än till utdelning åt aktieägarna i överensstämmelse med gällande bolagsordning.

Utskottets förslag:

att dotterbolag icke utan särskilt medgivande från Spritcentralen ikläder sig förpliktelser, som kunna medföra avsevärda utgifter, eller verkställer mera betydande kapitalplaceringar,

att av dotterbolag ej verkställas avskrivningar i vidare mån än enligt de bestämmelser, som enligt § 14 mom. 1 gälla för Spritcentralen,

att av dotterbolag avsättning till fonder icke utan Kungl. Maj:ts medgivande verkställas i vidare mån än enligt lag skall ske,

samt att den vinst å dotterbolags rörelse, som kan återstå sedan avsättning till fonder blivit gjord, icke användes för annat ändamål än till utdelning åt aktieägarna i överensstämmelse med gällande bolagsordning.

§ 18.

Spritcentralen förbinder sig:

att, så snart ske kan, likvidera Aktiebolaget J. D. Grönstedt & Co,

samt att, så snart lämpligen kan ske, försälja sitt innehav av aktier i Aktiebolaget Uppsala Stadshotell.

§ 19.

Därest annan än Spritcentralen erhåller rätt till partihandel med rusdrycker för tid efter den, under vilken detta avtal är gällande, skall den nye innehavaren berättigas och förpliktas att övertaga Spritcentralens för rörelsens bedrivande erforderliga tillgångar, såsom varulager, fastigheter, inventarier, förbrukningsartiklar, recepter m. m., ävensom förpliktas att, i den mån sådant lämpligen kan ske, bibehålla hos Spritcentralen anställd personal. Vid överlåtelse, som nu sagts, skall värdering av tillgångar, som ifrågakomma till övertagande, i den mån överenskommelse ej kan träffas, hänskjutas till avgörande enligt lagen om skiljemän.

§ 20.

Skulle tvist uppstå mellan staten och bolaget rörande rätta tolkningen av detta avtal, skall dylik tvist avgöras enligt lagen om skiljemän.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

§ 21.

Detta avtal skall, där ej annat i avtalet sägs, äga tillämpning från och med den 1 januari 1931.

§ 22.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade och mellan parterna utväxlade.

Bilaga.

Förslag

till

ändringar i bolagsordningen för Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen

§ 6.

Aktierna — — — 23,500,000 kronor.

Preferensaktierna skola framför stamaktierna medföra företrädesrätt till årlig utdelning av bolagets vinst intill fem för hundra av aktiebeloppet ävensom rätt att, därest under ett eller flera år sådan utdelning ej kunnat lämnas, av följande års vinst bekomma vad däruti brustit, innan utdelning å stamaktierna må äga rum. Därutöver skola preferensaktierna icke medföra rätt till utdelning av vinsten.

Å stamaktierna må av vinsten årligen utdelas endast *sex* för hundra av aktiebeloppet.

Å stamaktierna må av vinsten årligen utdelas endast *fem* för hundra av aktiebeloppet.

Återstående vinst skall, efter det beslutad avsättning till fonder blivit gjord, i den mån den ej enligt § 8 användes för inlösen av preferensaktier eller för sådant ändamål avsattes, inlevereras till kungl. statskontoret för statsverkets räkning.

Då bolaget upplöses, skall innehavare av preferensaktie med förmånsrätt framför stamaktiernas ägare ur bolagets tillgångar erhålla ett belopp, motsvarande aktiens nominella värde jämte fem procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits. Därefter skall innehavare av stamaktie erhålla vad som motsvarar aktiens nominella värde jämte ränta efter *sex* procent, i den mån sådan ej genom utdelning guldits. Övriga tillgångar tillfalla statsverket.

Då bolaget upplöses, skall innehavare av preferensaktie med förmånsrätt framför stamaktiernas ägare ur bolagets tillgångar erhålla ett belopp, motsvarande aktiens nominella värde jämte fem procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits. Därefter skall innehavare av stamaktie erhålla vad som motsvarar aktiens nominella värde jämte ränta efter *fem* procent, i den mån sådan ej genom utdelning guldits. Övriga tillgångar tillfalla statsverket.

Iakttagas skall att stamaktierna städse motsvara lägst en femtiondel ($\frac{1}{50}$) av hela aktiekapitalet.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

§ 8.

Utelöpande — — — penningmedel.

Med enkel majoritet å bolagsstämma bestämmes det antal preferensaktier, som för varje gång skall inlösas, varefter ordningen för inlösen bestämmes genom utlottning inför notarius publicus i Stockholm.

Innehavare av utlottad preferensaktie är skyldig att en månad efter uppsägning, verkställd i den ordning som i fråga om meddelanden till aktieägarna är föreskriven, för densamma taga lösen med ett belopp, motsvarande aktiens nominella värde jämte ränta efter fem procent om året från det löpande räkenskapsårets början samt dessutom möjligen ogulden utdelning för föregående år.

Från — — — inlösandet.

§ 10.

1. Bolagets styrelse består av åtta ledamöter med fyra suppleanter för dem.

2. Till ledamot eller suppleant i styrelsen må icke utses den, som äger eller har andel i företag, som självt eller genom dotterföretag tillverkar eller försäljer rusdrycker eller som självt eller genom dotterföretag idkar hotell- eller restaurantrörelse, ej heller den, som, ändock att han icke äger eller har andel i företag, som nu nämnts, är ledamot eller suppleant i styrelsen för sådant företag eller tjänsteman i företaget.

Vad sålunda är stadgat skall dock icke utgöra hinder för att till ledamot eller suppleant i Spritcentralens styrelse utses ledamot eller suppleant i styrelse för dotterbolag till Spritcentralen eller ledamot eller suppleant i styrelse för detaljhandelsbolag med rusdrycker och ej heller för att å bolagsstämma sådant uppdrag lämnas den, som är aktieägare i Spritcentralen.

Vad sålunda är stadgat skall dock icke utgöra hinder för att till ledamot eller suppleant i Spritcentralens styrelse utses ledamot eller suppleant i styrelse för dotterbolag till Spritcentralen och ej heller för att å bolagsstämma sådant uppdrag lämnas den, som är aktieägare i Spritcentralen.

3. Kungl. Maj:t utser fyra ledamöter i styrelsen, därav en såsom ordförande och en såsom vice ordförande, samt två suppleanter. Övriga styrelseledamöter och suppleanter utses å ordinarie bolagsstämma.

Såväl ledamöter som suppleanter utses för två år i sänder, så att två ledamöter och en suppleant bland de av Kungl. Maj:t utsedda och likaledes två ledamöter och en suppleant bland de å bolagsstämma utsedda avgå varje år; och skola i följd härav, när styrelseledamöter och suppleanter utses år 1931, av Kungl. Maj:t två ledamöter och en suppleant samt å bolagsstämma likaledes två ledamöter och en suppleant utses för blott ett år. Därest styrelseledamot eller suppleant avgår före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd, skall i hans ställe annan utses för den återstående tiden.

Styrelsen utser verkställande direktör för bolaget. Tillhör verkställande direktören ej styrelsen, skall ändock för honom gälla vad i mom. 2 är stadgat för styrelseledamot.

Kungl. Maj:ts förslag:

4. Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden i regel minst en gång i månaden och eljest så ofta ärendenas behandling det fordrar. Sammanträde skall ock utlysas, när minst två styrelseledamöter det påkalla. *Kallelse till sammanträde jämte föredragningslista skall i god tid tillställas samtliga ledamöter och suppleanter.*

5. Därest såväl ordföranden som vice ordföranden äro förhindrade att närvara vid styrelsesammanträde, skall ordet föras av annan bland de utav Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna.

Styrelsen är beslutför, när fyra av styrelsens ledamöter, däribland minst två av de utav Kungl. Maj:t utsedda, finnas tillstädes. Frågor av större betydelse skola, därest minst två ledamöter så påfordra, behandlas vid två styrelsesammanträden.

Vid lika röstetal äger ordföranden utslagsröst.

Beslut om avtal, som innefattar åtagande för längre tid än den, för vilken partihandelsrätt upplåtits åt bolaget, är ej giltigt, med mindre det biträdes av minst tre av de utav Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna; dock må utan hinder härav hyresavtal slutas till fardag, som infaller näst efter utgången av nämnda tid.

6. Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll, varav avskrift omedelbart efter justeringen tillställs *revisionens ordförande och jourhavande revisorn.*

7. Ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna och styrelsesuppleanterna bestämmas av Kungl. Maj:t.

Utskottets förslag:

4. Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden i regel minst en gång i månaden och eljest så ofta ärendenas behandling det fordrar. Sammanträde skall ock utlysas, när minst två styrelseledamöter det påkalla.

6. Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll, varav avskrift omedelbart efter justeringen tillställs *samtliga revisorer.*

§ 12.

1. För granskning av styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper skall finnas en revision, bestående av fem revisorer jämte lika många suppleanter.

2. Till revisor eller suppleant må icke utses den, som äger eller har andel i företag, som självt eller genom dotterföretag tillverkar eller försäljer rusdrycker eller som självt eller genom dotterföretag idkar hotell- eller restaurantrörelse, ej heller den, som, ändock att han icke äger eller har andel i företag, som nu nämnts, är ledamot eller suppleant i styrelsen för sådant företag eller tjänsteman i företaget.

Vad sålunda är stadgat skall dock icke utgöra hinder för att å bolagsstämma till revisor eller suppleant utses aktieägare i Spritcentralen eller ledamot eller suppleant i styrelse för detaljhandelsbolag med rusdrycker.

3. Å ordinarie bolagsstämma utses årligen en revisor och en suppleant för tiden till och med nästa ordinarie bolagsstämma.

Kungl. Maj:t äger utse *två revisorer och två suppleanter* för tiden

3. Å ordinarie bolagsstämma utses årligen en revisor och en suppleant för tiden till och med nästa ordinarie bolagsstämma.

Kungl. Maj:t äger utse *en revisor och en suppleant* för tiden från

Kungl. Maj:ts förslag:

från en ordinarie bolagsstämma till och med den ordinarie bolagsstämman två år därefter. *Av dessa revisorer förordnar Kungl. Maj:t den ene att vara revisionens ordförande och den andre att vara jourhavande revisor; och må till jourhavande revisor endast förordnas av handelskammare eller i annan, av Kungl. Maj:t godkänd ordning auktoriserad revisor.*

Fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret äga årligen var för sig utse en revisor och en suppleant för tiden från den ordinarie bolagsstämman under löpande kalenderår till och med nästa ordinarie bolagsstämma. Begagnas icke denna befogenhet, äger i stället Kungl. Maj:t meddela erforderliga förordnanden.

4. Revisionen sammanträder på kallelse av ordföranden minst en gång varje kalenderkvartal och eljest då ordföranden eller minst två revisorer anse det erforderligt.

5. Vid revisionens sammanträden

6. Ersättningar till de av Kungl. Maj:t, fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorerna bestämmas av Kungl. Maj:t.

Utskottets förslag:

en ordinarie bolagsstämma till och med den ordinarie bolagsstämman två år därefter. *Av Kungl. Maj:t förordnad revisor skall vara jourhavande revisor; och må härtill endast förordnas av handelskammare auktoriserad revisor eller person, som äger med sådan revisor jämförliga kvalifikationer.*

Av riksdagen utsedda valmän för val av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret äga årligen välja tre revisorer och tre suppleanter för tiden från den ordinarie bolagsstämman under löpande kalenderår till och med nästa ordinarie bolagsstämma.

4. Revisionen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Revisionen sammanträder på kallelse första gången av chefen för finansdepartementet och därefter av ordföranden minst en gång varje kalenderkvartal och eljest då ordföranden eller minst två revisorer anse det erforderligt.

skall föras protokoll.

6. Ersättningar till jourhavande revisorn samt de av valmännen för val av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorerna bestämmas av Kungl. Maj:t.

§ 15.

Ordinarie — — — utgång.

Å denna — — — lyftas;

4. Val av styrelseledamöter och suppleanter;

5. Val av en revisor och en suppleant; samt

6. Bestämmande av ersättningar åt de styrelseledamöter och styrelsesuppleanter samt den revisor, som utses å bolagsstämma.

b) att Kungl. Maj:t ville å statens vägnar med stamaktieägarna i Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen träffa avtal angående stamaktiekapitalet i bolaget i huvudsaklig överensstämmelse med nedan införda, såsom *utskottets förslag* betecknade

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Förslag

till

avtal angående stamaktiekapitalet i Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen

Sedan staten i avtal med Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen för en tid av sex år från och med den 1 januari 1931 till och med den 31 december 1936 åt bolaget upplåtit rätt att såsom partihandelsbolag inom riket bedriva handel med rusdrycker, har mellan staten, å ena, samt undertecknade, å andra sidan, träffats följande avtal:

§ 1.

Envar av undertecknade övertager stamaktier i Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen med 1931 och efterföljande års kuponger till ett pris enligt parikurs av ettusen (1,000) kronor för aktie.

I fråga om den rätt, som, utöver vad bolagsordningen innehåller, tillkommer dessa aktier, gäller vad i avtalet den mellan staten och bolaget stadgas.

§ 2.

Stamaktieägarna tillförsäkra staten rätt att, när helst Kungl. Maj:t så påfordrar, till parikurs inlösa samtliga ifrågavarande stamaktier eller det antal därav, Kungl. Maj:t bestämmer, jämte kuponger, som ej förfallit till betalning, med tillägg av sex procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits.

§ 2.

Stamaktieägarna tillförsäkra staten rätt att, när helst Kungl. Maj:t så påfordrar, till parikurs inlösa samtliga ifrågavarande stamaktier eller det antal därav, Kungl. Maj:t bestämmer, jämte kuponger, som ej förfallit till betalning, med tillägg av fem procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits.

§ 3.

Stamaktieägarna förbinda sig att icke överlåta aktierna till annan än staten eller den Kungl. Maj:t godkänner såsom innehavare av aktierna.

Vid överlåtelse av aktie till annan än staten skall stamaktieägare tillförbinda ny innehavare att underkasta sig de förpliktelser, detta avtal innehåller.

§ 4.

Till säkerhet för statens rättigheter enligt detta avtal pantsätta stamaktieägarna ifrågavarande aktier, vilka för detta ändamål, in blanco transporterade, överlämnas till Sveriges riksbank under förbud för ban-

Kungl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:**

ken att annat än med Kungl. Maj:ts medgivande och på villkor, som Kungl. Maj:t må bestämma, utlämna aktierna. Och tillförsäkra stamaktieägarna staten rätt att, om stamaktieägarna brista i fullgörandet av åtagna förpliktelser enligt detta avtal, utan iakttagande av i lag stadgade föreskrifter, på sätt staten finner lämpligt realisera panten samt därur göra sig betald för sina ersättningsanspråk.

Utan hinder av vad nu sagts må stamaktieägare i riksbanken eller — utan att aktierna uttagas från riksbanken — i annan bank, vars reglemente blivit av Kungl. Maj:t fastställt, ställa aktierna såsom pant med förmånsrätt framför statens ersättningsanspråk för ett fordringsbelopp av högst aktiernas parivärde jämte ränta, motsvarande den å aktierna belöpande utdelningen. Sådan pantsättning må dock ske allenast på villkor, att panten ej må realiseras utan att Kungl. Maj:t på förhand under rättats och erhållit tillfälle att bevaka statens rätt.

§ 5.

Stamaktieägarna förbinda sig att vid nyteckning av stamaktier verkställa överlåtelse av de nytecknade aktierna i enlighet med av Kungl. Maj:t given anvisning.

§ 6.

Om stamaktieägarnas förpliktelser enligt detta avtal skall anteckning göras å aktiebrevven.

§ 7.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade, av vilka staten tagit ett och N. N. för stamaktieägarnas räkning ett.

III) att de i anledning av förevarande proposition nr 196 väckta motionerna I: 313 samt II: 496, 497, 504, 506 och 508 måtte anses besvarade genom vad utskottet under II) i detta betänkande hemställt samt ovan anført.

Stockholm den 28 april 1930.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Bärq, Bergman, Boman, K. Oscar Ericson i Oberga, Leander, Johansson i Arkösund, Bengtsson i Kullen, Björklund, Wahlmark, Forssberg, Östergren, Emil Johansson, Olsson i Gävle, Lithander, Johansson i Krogstorp, Ljunggren, Heiding, Werner och Svedberg.

Reservationer:

av herr *Bärq*;

beträffande oktrojtiden:

av herr *Lithander*, vilken hemställt,

»att, därest riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts proposition nr 196, detta bifall måtte avse allenast ettårig oktroj.»

beträffande styrelsen:

av herr *Lithander*, som med instämmande av herrar *Bergman* och *Ljunggren* anförde:

»I motionen II: 496 hemställes om bifall till nedanstående yrkande, enär det ur principiella synpunkter torde vara önskvärt, att andra avlönade uppdrag inom Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen icke må tilldelas riksdagens ledamöter än revisorsuppdrag.

Det torde i varje fall utanför riksdagen vara en ganska allmän mening, att dylika avlönade uppdrag icke böra tilldelas riksdagens ledamöter, vilka hava att i utskott och riksdag opartiskt taga ställning till frågor, som beröra statens monopol.

I överensstämmelse med yrkande i nämnda motion II: 496 hemställes,

att riksdagen ville besluta,

1) att i förslag till avtal angående upplåtande åt Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen av rätt att idka partihandel med rusdrycker i § 17 följande tillägg göres efter: Spritcentralen förbinder sig att tillse:

att avlönade uppdrag med undantag av revisorsuppdrag inom Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen icke tilldelas riksdagens ledamöter;

2) att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t icke må tilldela ledamot av riksdagen annat avlönat uppdrag inom Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen än revisorsuppdrag.»

beträffande direktörsrådet:

av herrar *Bergman, Leander* och *Ljunggren*, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande i denna del bort hava följande lydelse:

»Angående direktörsrådets — — — arbetsuppgifter. Utskottet, som även när det gäller detta monopolföretag anser, att till ordförande i styrelsen bör utses person, som kan antagas med sakkunnigt intresse komma att aktivt delta i ärendenas handläggning, har med hänsyn härtill, i likhet med utredningsmännen, ansett det vara i sin ordning, att styrelsens ordförande tillika är ordförande i nämnda råd, och har förty funnit sig böra tillstyrka bifall till det i detta avseende av herr *Ljunggren* i motionen II: 508 framställda yrkandet.»

dels ock att i enlighet härmed § 9 första stycket i avtalet med Spritcentralen borde erhålla följande lydelse:

§ 9.

För beredande av frågor — — — (= utskottets förslag) — — — ett direktörsråd. Rådet består av styrelsens ordförande, tillika ordförande i rådet, en av styrelsen inom sig utsedd ledamot, tillika vice ordförande i rådet, samt verkställande direktören. Därjämte deltagar — — — ärendet ankommer. Rådet sammanträder på kallelse av ordföranden eller verkställande direktören.

beträffande revisionen:

av herrar *Bergman, K. Oscar Ericson* i *Oberga*, *Leander, Bengtsson* i *Kullen*, *Lithander, Ljunggren, Heiding* och *Svedberg*, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande i denna punkt bort hava följande lydelse:

»Jämväl beträffande revisionen ansluter sig utskottet till vad som föreslagits beträffande Tobaksmonopolet. Kungl. Maj:t skall alltså äga utse en revisor att vara jourhavande revisor, bolagsstämman en revisor samt riksdagens kamrar vardera två revisorer. Revisionen skall inom sig utse ordförande och vice ordförande samt sammanträda första gången på kallelse av chefen för finansdepartementet.

I fråga om — — — förtrogen person.

De skäl — — — samtliga revisorer.»

dels ock i anslutning härtill

att § 10 i avtalet med Spritcentralen borde erhålla följande lydelse:

§ 10.

1. Spritcentralen — — — (= utskottets förslag) — — — jourhavande revisorn samt till de av riksdagens kamrar utsedda revisorerna.

samt att § 12 i bolagsordningen för Spritcentralen borde erhålla följande lydelse:

§ 12.

1. För granskning av styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper skall finnas en revision, bestående av sex revisorer jämte lika många suppleanter.

2. Till revisor — — — (= utskottets förslag) — — — företaget.

Vad sålunda — — — med rusdrycker.

3. Å ordinarie bolagsstämma — — — bolagsstämma.

Kungl. Maj:t äger utse — — — jämförliga kvalifikationer.

Riksdagens kamrar äga årligen var för sig utse två revisorer och två suppleanter för tiden från den ordinarie bolagsstämman under löpande kalenderår till och med nästa ordinarie bolagsstämma.

4. Revisionen utser — — — erforderligt.

5. Vid — — — protokoll.

6. Ersättningar till jourhavande revisorn samt till de av riksdagens kamrar utsedda revisorerna bestämmas av Kungl. Maj:t.

beträffande riktlinjer för förvaltningen:

av herrar *Bergman, K. Oscar Ericson* i Obergå, *Leander* och *Ljunggren*, vilka anförde:

»Det i § 4 i förslaget till avtal med Spritcentralen stadgade särskilda åläggandet för bolaget att taga behörig hänsyn till den konsumerande allmänhetens smak och vanor torde knappast — i fråga om sådana varor, som saken här gäller — vara vare sig nödvändigt eller ens lämpligt, vadan det föreslås, att orden 'och att — — — smak och vanor' måtte utgå.

Vi anse sålunda, att nämnda paragraf bör erhålla följande lydelse:

§ 4.

Det åligger Spritcentralen:

att — — — (= utskottets förslag) — — — rusdrycker,

att — — — tillgodoses och att garanti vinnes för en fullt ärlig varubeteckning,

att — — — rörelsen,

samt att — — — sätt.»

beträffande motiveringen:

av herrar *Bergman, Boman, Leander, Bengtsson* i Kullen, *Lithander, Johansson* i Krogstorp och *Ljunggren*, vilka ansett, att sista stycket av utskottets yttrande rörande »Riktlinjer för förvaltningen» bort hava följande lydelse:

»Vad fullmäktige i nämnda yttrande anfört synes giva vid handen, att övertvägande fördelar skulle stå att ernå för det allmänna genom att Spritcentralen använder riksbanken såsom huvudbankförbindelse. Utskottet förutsätter därför, att i den mån icke lokala eller därmed jämförliga skäl betinga ett bibehållande av bolagets räkningar hos affärsbanker Spritcentralen skall komma att hålla tillgängliga medel å räkning i riksbanken samt verkställa inköp av utländska valutor genom riksbanken.»

av herr *Forssberg*; samt

av herr *Lithander*, mot vissa delar av motiveringen.